

LAATSTE WAARSCHUWING!

Geachte lezer,

Binnenkort zal de Tweede Kamer het ontwerp van wijziging van de Wet op het Hoger onderwijs behandelen, waarin de beperkingen uit de huidige wet om les te geven in het Engels aan de universiteiten, worden opgeheven. De universiteiten mogen, als dit wetsontwerp van minister Van Engelshoven (D66) kracht van wet krijgt, zelf bepalen in welke taal het onderwijs zal worden gegeven. Niet dat de huidige wet een belemmering blijkt te vormen om nu al over te gaan op lesgeven in een vreemde taal (de universiteiten trekken zich eenvoudig niets van de wetstekst aan), maar de minister is kennelijk van oordeel dat de tijd rijp is om de wet aan de bestaande praktijk aan te passen. Zij gaat er daarbij van uit dat zij voor haar plannen de instemming van de meerderheid in beide Kamers zal verwerven.

Paars is voor

Zoals bekend is, zullen de paarse partij en het wetsontwerp omarmen. Naast haar eigen partij, D66, zullen de VVD en de PvdA het uit de Hoger-Onderwijswet filteren van het Nederlands geen strobreed in de weg leggen. Met mooie woorden in de richting van onze taal, die zullen doen denken aan de lof voor een overledene in een rouwadvertentie, zullen de woordvoerders van deze partijen hun zegen geven aan het "onontkoombare" overgaan op de taal van de wetenschap, het Engels.

Genoeg hulptroepen

Omdat Paars in de Tweede Kamer in de minderheid is, zullen er hulptroepen moeten worden ingezet. GroenLinks lijkt maar al te graag bereid om die troepen te leveren. Taalverdediging heeft die bereidheid onlangs gepeild en daaruit is gebleken dat ook deze partij, met "zeer veel begrip voor de tegenstanders van de verengelsing van het hoger onderwijs", uiteindelijk niet aan het geven van steun voor het verlaten van het Nederlands als universitaire taal zal kunnen ontkomen. Samen met de allochtonenpartij Denk, waarbinnen onze taal al helemaal geen rol speelt, is de meerderheid van de Tweede Kamer voor het wetsontwerp daarmee verzekerd (78 op 150 zetels).

Eerste Kamer?

In de onlangs nieuw-gekozen Eerste Kamer is de teerling nog niet geheel geworpen. Paars en GroenLinks (Denk heeft de kiesdeler voor de senaat niet gehaald) bezetten in de hoge vergadering slechts 33 van de 75 zetels, zodat het wetsontwerp alleen door steun van andere partijen over de streep geduwd zal kunnen worden. Wie zouden bereid kunnen zijn die fatale steun te leveren? Niet het Forum voor Democratie en de PVV. Ook niet de SP en de Partij voor de Dieren. Deze partijen hebben in het verleden juist aangegeven dat het Engels aan de universiteiten dient te worden teruggedrongen. Welke senatoren blijven er dan over?

Christelijke partijen

Dat zijn in de eerste plaats die van de Christelijke partijen CDA, ChristenUnie en SGP. In een gehouden zitting van de Tweede Kamercommissie van Onderwijs gaven de woordvoerders van deze fracties aan niet gelukkig te zijn met de ontstane taaltoestand aan de universiteiten en het Nederlands daar zoveel mogelijk te willen behouden. Bij twee van deze partijen hebben we poolshoogte genomen, waarbij de onderwijspecialist van het CDA een slag om de arm hield en die van de ChristenUnie zich niet in de kaart liet kijken. De SGP hebben we maar laten zitten. Na de plotselinge draai van deze partij in 2015 van tegenstander naar voorstander van het invoeren van tweetalig basisonderwijs, hechten we aan eventuele toezeggingen van de SGP geen waarde meer.

Doorslag

De vijftien leden van deze Christelijke fracties zullen dus de doorslag geven. Als minstens vijf van hen het wetsontwerp zullen steunen, ontardt het tot wet en raken we het Nederlands als universitaire taal in Nederland kwijt. Zijn het er minder, dan kunnen de twee senatoren van de op (onderwijs)taalgebied zwalkende partij 50Plus nog roet in het eten gooien, maar stemmen, naast minstens elf christelijke senatoren, de 50Plusers tegen en laat de provinciale senator zich niet verleiden om met het ontwerp in te stemmen, dan kan minister Van Engelshoven haar snode plannen opbergen.

Proces van BON

Mocht het zo ver komen, wat wij natuurlijk vurig hopen, dan zal de advocaat van Beter Onderwijs Nederland de voorgenomen procedure bij de rechtbank kunnen beginnen om af te laten dwingen dat de dan inmiddels weer geldende oude wetstekst gehandhaafd zal worden. Daarom waarschuwen wij de leden van de Christelijke partijen in de Eerste Kamer nog één keer: Laat u niet ompraten. Stem tegen het wetsontwerp van minister Van Engelshoven. Het lot van het Nederlands als universitaire taal ligt in uw handen!

Minister wil verengelsing niet verhinderen

Van Engelshoven

Naar aanleiding van een rapport van de Onderwijsinspectie van december 2018 inzake het taalbeleid in het hoger onderwijs ('Nederlands of niet, gedragscodes en taalbeleid in het hoger onderwijs') hebben leden van de Tweede Kamer vragen gesteld. Met brief van 26 april 2019 heeft de minister deze vragen beantwoord.

Dit in het licht van het door haar ingediende wetsontwerp 'Taal en toegankelijkheid' van 20 december 2018. Hieronder volgen enkele uitgangspunten van de minister:

Gedragscode

Instellingen die een opleiding willen verengelsen, moeten daartoe op grond van de wet een gedragscode opstellen. Die gedragscode is er in veel gevallen niet. De minister is van mening dat de instellingen een gedragscode moeten opstellen en zal erop toezien dat dit ook gebeurt. (Opmerking redactie: Dit zegt al genoeg over het naleven van de wet!).

De enkele omstandigheid dat zich voor een opleiding veel buitenlandse studenten aanmelden, vaak juist omdat een instelling deze opleiding in het Engels aanbiedt, kan niet de enige reden zijn dat deze opleiding in het Engels wordt verzorgd. De instellingen moeten een taalbeleid ontwikkelen waarbij de uitgangspunten zijn: de kwaliteit van het onderwijs en de toegankelijkheid van de opleiding voor Nederlandstalige studenten. Het gaat alleen om een inspanningsverplichting. De Onderwijsinspectie zal toezien op de uitvoering van de wet.

Geen verplichting

De instellingen moeten zich op grond van artikel 1, lid 3 van de WHW wat betreft Nederlandstalige studenten mede richten op het bevorderen van de uitdrakkingsvaardigheid in het Nederlands. De minister wil deze bepaling handhaven, maar is niet bereid om een resultaatsverplichting op te leggen. De uitwerking blijft in handen van het hoger onderwijs.

Instellingen moeten procedurevoorschriften opnemen in hun taalbeleid, bijvoorbeeld inzake inspraak van de medezeggenschap en opname in het Onderwijs- en Examenreglement. De minister laat de uitwerking over aan de instellingen zelf.

In het beleid moet ook worden opgenomen op welke wijze de instelling zich inspant om de kwaliteit van het onderwijs en de toegankelijkheid van van de opleiding te waarborgen. Ook dit is een zaak van de instellingen zelf.

Moeten studenten bij alle instellingen via de examencommissie een verzoek kunnen indienen om de examentoets in het Nederlands af te leggen? De minister laat dit aan de instellingen over.

Engelstalige kennis

Engelstalige masteropleidingen selecteren onder meer op basis van het taalniveau Engels. De minister wil een helder taalbeleid van de instellingen, zodat studenten zich tijdens de bachelorfase kunnen voorbereiden. Het is een zaak van de instellingen. Er bestaat landelijk overleg, waarbij de instellingen afspreken dat er op landelijk niveau voldoende Nederlandstalige opleidingen beschikbaar zijn.

Ondermijning

De algemene indruk van haar uitgangspunten is dat de minister zo veel mogelijk wil overlaten aan de instellingen. Als er iets geregeld moet worden, is dat in algemene zin. De uitvoering is geheel in handen van de instellingen. Dit is een slecht voorteken. Het betekent dat de instellingen, zoals in het verleden, kunnen doorgaan met het niet-naleven van de wet. Het aanwezig zijn van een taalbeleid en een bijbehorende gedragscode geeft geen enkele zekerheid. Het gaat om de uitvoering en die biedt voldoende mogelijkheden om de bedoeling van de wet te ondermijnen.

Kamervragen

Taalverdediging heeft uitgaande van de antwoorden van de minister dan ook geen enkel vertrouwen in een verbetering. Deze minister is het verlengstuk van de instellingen. De Kamervragen laten zien dat ook de Kamer het niet hard zal spelen. Veel vragen over het ontbreken van een gedragscode, maar geen vragen over de inhoud van de gedragscode.

Onderwijsinspectie

Ook van de Onderwijsinspectie valt niet veel te verwachten. Deze inspectie houdt het toezicht op de nakoming van de wettelijke voorschriften door de instellingen. Dat is in de afgelopen jaren duidelijk niet gebeurd. Ondanks de duidelijke 'Nederlands tenzij'-bepaling werd de huidige wet massaal overtreden, en de Onderwijsinspectie deed niets.

Oproep van 194 prominenten

Op 29 maart hebben 194 prominenten een oproep gedaan aan de Tweede Kamer inzake de verengelsing van de instellingen van hoger onderwijs. In 10 punten werden de bezwaren tegen de verengelsing naar voren gebracht. Deze punten zijn:

1. Het hoger onderwijs schendt op grote schaal de Wet op het Hoger Onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHO). Die wet schrijft voor dat het onderwijs in beginsel in het Nederlands wordt verzorgd en dat instellingen van hoger onderwijs de Nederlandse taalvaardigheid van Nederlandse studenten bevorderen.
2. Excessief aanbod Engelstalige opleidingen zonder inhoudelijke noodzaak.
3. Volledig Engelstalige opleidingen oefenen namelijk een grote aantrekkingskracht uit op buitenlandse studenten, die hier, als zij uit Europa komen, relatief goedkoop een opleiding kunnen volgen. Niet alleen het Nederlands, maar ook de Nederlandse student raakt daardoor in de verdringing, vanwege strengere selectie en een extra taalbelemmering. Het huidige bekostigingsstelsel is onhoudbaar, omdat er wat bekostiging betreft geen verschil wordt gemaakt tussen Engelstalig en Nederlandstalig onderwijs.
4. De Nederlandse studenten leveren door de verengelsing van het onderwijs nog meer in, zoals het vanzelfsprekende recht op het gebruik van de moedertaal als steunpilaar in hun academische ontwikkeling. Het zwakkere Engels belemmert hun uitdrukkingsvermogen, begripsvermogen en denkvermogen in Engelstalig onderwijs.
5. De Nederlandse taalvaardigheid zal stagneren.
6. Het functioneren van allerlei maatschappelijke sectoren waarin studenten, die volledig Engelstalig onderwijs genoten hebben, na hun opleiding komen te werken, dreigt te verslechteren door het tekortschietende Nederlands van deze studenten.
7. Wanneer de studenten het Nederlands niet meer op academisch niveau aanleren, verliezen we uiteindelijk de mogelijkheid om in die taal complexe ideeën te bedenken en uit te wisselen.
8. De uniformering van het taalgebruik druist juist in tegen het ideaal van diversiteit op de universiteit en heeft tot gevolg dat de internationalisering in de ware zin van het woord juist afneemt.

9. De instellingen bevorderen niet de cohesie in de samenleving via een gemeenschappelijke taal voor hogeren en lageropgeleiden. De al zichtbare tweedeling wordt juist vergroot. Door het Nederlands niet op waarde te schatten, miskennen ze zijn belangrijke rol in de vorming van onze nationale identiteit en tradities.

10. Als de huidige ontwikkeling doorzet, zijn onze universiteiten binnen enkele jaren volledig verengelist.

Ten slotte:

De prominenten roepen de Kamer op, per direct maatregelen te treffen om de teloorgang van het Nederlands in het hoger onderwijs tegen te gaan. De door de minister ingediende herziening van de wet gaat niet ver genoeg. Er moeten meer waarborgen komen.

Reactie van Taalverdediging

Taalverdediging steunt bovengenoemde oproep ten volle. Niet alles is genoemd in de oproep. Wij noemen daarom nog het volgende: Volgens cijfers van het Nuffic waren er vorig jaar 725.000 studenten in Nederland, waarvan tien procent uit het buitenland. De EU-onderdanen (het merendeel) onder hen konden volgens de bestaande afspraken studeren op kosten van de Nederlandse belastingbetaler.

Het aantal Nederlandse studenten dat in het buitenland studeert bedraagt echter maar 16.000, waarvan tweederde met het meenemen van de Nederlandse studiefinanciering. Hier is dus sprake van een zeer groot verschil tussen het aantal buitenlandse studenten in Nederland en het aantal Nederlandse studenten in het buitenland. Een voor Nederland zeer ongunstige verhouding op financieel gebied.

De huidige wet:

Het onderwijs wordt gegeven en de examens worden afgenomen in het Nederlands. In afwijking van de eerste volzin kan een andere taal worden gebezigd:

A) wanneer het een opleiding met betrekking tot die taal betreft;

B) wanneer het onderwijs betreft dat in het kader van een gastcollege door een anderstalige docent gegeven wordt, of:

C) indien de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs dan wel de herkomst van de studenten daartoe noodzaakt, overeenkomstig een door het instellingsbestuur vastgestelde gedragscode.

Slimme actie in Amsterdam geslaagd

Aan de kop van de roeibaan in het Amsterdamse Bos kan men zijn voertuig stallen op een grote parkeerweide. Aangezien de Amsterdamse overheid sinds mensenheugenis een tekort aan middelen heeft, werd op het stadhuis besloten op dit terrein, dat tot dan toe was ontkomen aan de hebzucht van de gemeentelijke geldwolven, betaald parkeren in te voeren. Nadat de vele protesten ertegen door de bestuursrechter waren weggewuifd, was het dan eind vorig jaar zo ver. Wie daar langer dan anderhalf uur de auto liet staan, moest parkeerbelasting betalen, anders kwam men met zijn of haar voertuig niet voorbij de slagbomen! Tegen de Kerst werd het terrein in gereedheid gebracht om als gemeentelijke inkomstenbron te kunnen functioneren. Zo werden er behalve de genoemde slagbomen, versperringen aangebracht op plaatsen waar men anders stiekem van de weide zou kunnen rijden zonder te betalen, en natuurlijk mochten de betaalautomaten niet ontbreken.

Die betaalautomaten werden elk geplaatst onder een afdak, zodat men ook als het regende, aan zijn betalingsverplichting kan voldoen zonder kletsnat te worden. Op zo'n afdak was een groot verlicht bord geplaatst met de mededeling: CARD ONLY.

U begrijpt dat dit zeer tegen de zin van de Stichting Taalverdediging was. Daarom heeft onze secretaris Tom Hoevers op 15 januari bij het gemeentebestuur bezwaar gemaakt tegen deze Engelstalige mededeling:

Bezwaar

Hierbij zou ik namens de Stichting Taalverdediging bezwaar willen maken tegen de plaatsing van de verlichte borden boven de in- en de uitrit van de parkeergelegenheid in het Amsterdamse Bos, aan de kop van de Bosbaan. Op die verlichte borden staat de mededeling *Cash Only*. Dat is Engelstalig, en er staat geen Nederlandse vertaling bij. Derhalve is dit een overtreding van de Algemene Wet Bestuursrechten artikel 2 punt 6.

Bij het lezen van de tekst zal het u zijn opgevallen dat er bezwaar gemaakt is tegen CASH ONLY (alleen contante betaling), in plaats van CARD ONLY (alleen betaalkaarten). Daardoor zal bij het gemeentebestuur de indruk zijn ontstaan dat het voor de gebruikers van de parkeerweide niet duidelijk is wat de aangebrachte mededeling betekent. Daarom heeft men zeer spoedig de verlichte borden weggehaald en boven de betaalautomaten nieuwe geplaatst, nu met de Nederlandse tekst: GEEN CONTANT. Slimme actie geslaagd!

Oproep aan onze lezers!

**Pak nu uw voordeel!
Breng een nieuwe be-
gunstiger aan en ont-
vang van ons een koste-
loos exemplaar van het
vertaalwoordenboek "Op-
en-Top Nederlands."**

Op-en-Top Nederlands

Woordenlijst overbodig Engels

Frens Balder
Paul Uijje
Dick van Zijderfeld

Mondeling vertalen door Google

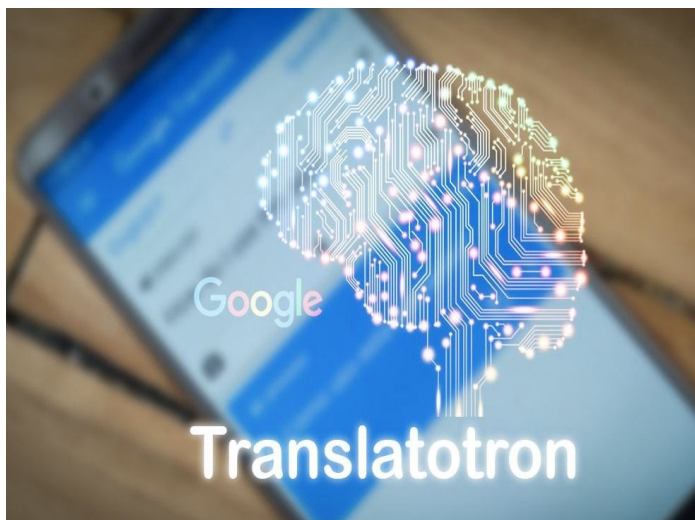
Enige tijd geleden berichtten wij u over de vorderingen van Microsoft op het gebied van computervertalingen, waar Microsoft in staat was gesproken Engels te vertalen in gesproken Chinees en daarbij de stem van de spreker te behouden. Bij de andere grote partij op het gebied van computervertalingen, Google, bleef het enige tijd stil. Google boekte weliswaar zijn eigen doorbraken op vertaalgebied, maar op deze prestatie van Microsoft had Google enige tijd geen weerwoord.

Translatotron

Tot nu toe. Google heeft een project genaamd 'Translatotron' aangekondigd, dat dient om gesproken taal naar gesproken taal te vertalen. Google benadrukt dat zijn vertaaltechnologie reeds in staat is om spraak naar tekst om te zetten en tekst naar spraak, maar dat bij die route veel informatie verloren gaat. In gesproken taal zit namelijk heel veel informatie in de manier waarop het uitgesproken wordt: een opgewonden spreker zal bijvoorbeeld harder beginnen te praten en dit soort informatie gaat verloren als de spraak eerst in tekst wordt omgezet. Om deze reden is Google met Translatotron gekomen. Dit systeem werkt aan een methode om rechtstreeks van geluidsgolven naar geluidsgolven te vertalen, waarbij de intonatie behouden blijft. Als bonus kan ook bij Google de spreker zijn eigen stem behouden als de tekst weer in een andere taal wordt uitgesproken.

Google heeft duidelijk gemaakt dat Translatotron nog lang niet volmaakt is en op dit moment zelfs slechtere resultaten oplevert dan indien de tussenstap van geschreven tekst wordt gebruikt. We zullen dus moeten wachten tot de techniek verder verbeterd is, voordat Translatotron in concrete diensten uitgerold kan worden. Wel heeft Google voorbeelden gepubliceerd van zinnig gesproken Spaans die naar gesproken Engels vertaald worden. Te horen is dat er fouten in de vertalingen zitten, maar wel is duidelijk dat zaken als pauzes, stemverheffingen, versnelingen en vertragingen van de spreker goed te horen zijn in de vertaling.

Al met al lijkt Translatotron een waardevolle bijdrage te leveren aan het verder ontwikkelen van computervertalingen. Het tijdstip waarop het leren van vreemde talen overbodig wordt, nadert met rasse schreden en wellicht is het leren van talen aan het einde van de jaren 20 van deze eeuw net zo overbodig als het gebruik van fotorolletjes nu is.

Geen vreemde talen meer leren? Japan loopt voorop

Maakt computervertalen het leren van talen overbodig? In ons land is die ontwikkeling nog beperkt. Elders in de wereld gaat het harder, omdat men daar de schooluren liever aan wat extra techniekvakken besteedt.

In Japan bijvoorbeeld, is de vertaalcomputer inmiddels helemaal ingeburgerd. Bent u in Japan en spreekt u in het openbaar iemand aan in een andere taal dan het Japans (en nee, ze in het Engels aanspreken verandert niets), dan is de kans zeer groot dat uw gesprekspartner zijn telefoon grijpt om deze uw tekst te laten vertalen.

Bent u in een winkel, of een hotel, dan is de kans groot dat men achter de toonbank een vertaalcomputertje heeft liggen om de communicatie met anderstaligen mogelijk te maken. Meestal staat deze dan standaard ingesteld op Japans ↔ Engels, maar Japans ↔ Nederlands behoort altijd tot de mogelijkheden, kwestie van even vragen.

Waar u merkt dat het aanspreken van mensen in het publiek in een andere taal dan het Japans lastig is, blijkt dat ieder restaurant menukaarten kan leveren in het Engels en vaak ook in het Chinees en het Koreaans. Na een tijdje krijgt u echter door, dat deze menukaarten met een computer zijn vertaald.

Succes! Nederlands terug op 5 mei

Op 5 mei wordt ieder jaar in Amsterdam Bevrijdingsdag afgesloten met het Concert op de Amstel. Het is heel vervelend dat het de laatste jaren steeds meer is verworpen tot een Engelstalige aangelegenheid, met als dieptepunt 2018, toen er geen woord Nederlands meer werd gezongen!

Er zijn verschillende manieren om taalproblemen onder de aandacht te brengen. Dat kan heel openlijk met luidsprekers en spandoeken op straat, of op een subtielere wijze. In dit geval heeft Taalverdediging voor dat laatste gekozen en contact opgenomen met de hoofdverantwoordelijke voor de 5 mei-viering in Nederland, de voorzitter van het Comité 4 en 5 Mei, het oud-Tweede Kamerlid mevrouw Gerdi Verbeek. Dat trof doe! We kregen van haar een vriendelijke begripvolle reactie.

Toen wij op 5 mei dit jaar, op de televisie het concert volgden, waren we blij verrast, vast te kunnen stellen dat aan het verlangen naar meer Nederlandstalige muziek gevolg was gegeven. Zo kon men genieten van liederen gezongen door onder anderen: Ruth Jacott, Jamai en Ali B, allemaal in de Nederlandse taal. Er werd verder wel in het Engels gezongen, maar er was dus duidelijk sprake van vooruitgang.

Bevestigd: Nederlands weg bij KLM

Wij hebben u in vorige Nieuwsbrieven enige malen op de hoogte gebracht van de verslechtering van het taalbeleid bij de Nederlandse luchtvaartondernemingen KLM en Transavia. Taalverdedigers stelden vast dat de passagiers tijdens de vlucht alleen in het Engels werden aangesproken. Pas na protest was de bemanning bereid om ook de Nederlandse taal te gebruiken.

Dat het Nederlands is afgeschafte in de vliegtuigen, was wel duidelijk, maar tot nu toe hadden wij geen officiële bevestiging kunnen krijgen. Die is er nu wel. Een van onze Taalverdedigers heeft recent een reis naar Japan gemaakt (hierover zullen in de volgende Nieuwsbrief nog enkele artikelen verschijnen). Uw taalverdediger had al de gewoonte om KLM te mijden en vloog op de heenreis met Air France. Op het laatste stuk van de terugreis van Parijs naar Schiphol was KLM echter niet te vermijden en dus was de vernederende taalbehandeling niet te ontlopen. Het was niet druk op deze vlucht en nadat uw taalverdediger bezwaar tegen het taalbeleid had gemaakt, kon hij over deze kwestie een wat uitgebreider gesprek met de dienstdoende hofmeester voeren.

De hofmeester vertelde dat er inderdaad enige tijd geleden instructies van hogerhand waren gegeven aan het personeel om geen Nederlands in het vliegtuig te gebruiken. Het personeel van KLM is hier niet bepaald blij mee. De hofmeester vond de gang van zaken zelf ook jammer, maar was nu eenmaal genoodzaakt de instructies op te volgen. Hij moedigde ons aan om bij KLM bezwaar aan te tekenen, want zelf was hij niet in de positie om dit te doen. Er volgde een discussie, waaruit bleek dat het ook voor een passagier niet gemakkelijk is om door een groot bedrijf gehoord te worden. Uiteindelijk werd afgesproken dat onze taalverdediger in de pen zou kruipen en dat de hofmeester toch een poging zou doen om in het bedrijf gehoor te krijgen.

U verwacht het misschien niet, maar de taal van Joost van den Vondel klinkt wel in de vliegtuigen van Air France, voor zover die op Schiphol vliegen dan. Er wordt omgeroepen in drie talen in de volgorde Frans, Engels en Nederlands. Het was niet te verwachten dat de bemanning Nederlands sprak, maar pogingen om deze in het Nederlands aan te spreken, gaven een aanzienlijk beter resultaat dan verwacht. Opvallend was verder het taalbeleid in het vliegtuig tussen Frankrijk en Japan. Ook hier was sprake van drie talen. Ditmaal in de volgorde Frans, Engels en Japans, maar men deed er een schepje bovenop: Air France had aan boord Japanstalig personeel om de in het vliegtuig aanwezige Japanners van dienst te zijn. Ten slotte: onze taalverdediger had het niet verwacht, maar er was ook Nederlandstalig amusement in het vliegtuig beschikbaar. Vorengenoemd taalbeleid was gelijk op de heenreis en op de terugreis. En dus kan de conclusie zijn dat hier sprake is van een structureel taalbeleid.

Kortom, schande KLM en een pluim voor Air France!

Voor het Engels de kerk uit

Onze taalverdediger Frits Vinju uit Almere (Flevoland) zoekt in zijn drukke leven soms even rust door een bezoek te brengen aan een kerk. Laatst bezocht hij daarvoor "De Papegaai" in de Amsterdamse binnenstad. Dat had hij beter niet kunnen doen, want bij binnenkomst bleek hij terecht te zijn gekomen in een Engelstalige Latijnse Hoogmis! De onthutste kerkbezoeker maakte dat hij wegwam uit het oude Godshuis en beklaagde zich bij de parochie waartoe de kerk behoort over deze kerktalverlating.

"Geachte Nicolaasparochie,

Ik was gisteren in Amsterdam aanwezig in uw kerk. Tot mijn stomme verbazing was de dienst Engelstalig, dit is totaal onacceptabel en in strijd met de besluiten van het Tweede Vaticaans Concilie. Helaas zag ik mij daardoor genoodzaakt meteen weer te vertrekken, mijn Engels is namelijk niet bijzonder. We leven in Nederland en niet in Engeland. Ik heb trouwens gehoord dat men zich ook in andere kerken in Amsterdam onttrokken heeft aan de Nederlandse taal. Waar komt deze taalverlating toch vandaan? In ieder geval heeft u mij daarmee de kerk uit gejaagd"

Het antwoord kwam van de eerwaarde Zuster Marijke Reijnders van de Nicolaasparochie:

"Wat jammer dat u, blijkbaar onverwacht, in een Engels gesproken dienst terecht kwam en dit een onprettige ervaring vond. Ik begrijp dat u in "De Papegaai" was in de Kalverstraat. Deze kerk heeft iedere zondag twee diensten:

*10:30 uur Latijns/Nederlandse gezongen Hoogmis
12:15 uur Latijns/Engelse gezongen Hoogmis*

De H. Nicolaas Basiliek heeft op zondag om 10.30 uur een Nederlands gesproken mis, om 13.00 uur een Spaanstalige. Het is dus jammer dat u niet naar een Nederlands gesproken dienst was.

In Amsterdam proberen de kerken zo goed mogelijk zoveel mogelijk gelovigen tot dienst te zijn. Veel medestadgenoten die een anderstalige achtergrond hebben maar hetzelfde geloof belijden, zijn hier gelukkig heel erg blij mee. En: het Vaticaan prijst zich ook gelukkig met onze inzet."

Hudson's Bah

Vroom en Dreesmann (V&D) was vroeger niet weg te denken uit de centra van de Nederlandse steden. In deze warenhuizen was eigenlijk alles te koop en bijna iedere Nederlander ging er wel eens naar binnen. Enkele jaren geleden kon de onderneming het hoofd echter niet meer boven water houden, waarna de leiding besloot tot opheffing

Een aantal van de grootste vestigingen werd overgenomen door de Canadese winkelketen Hudson's Bay. Die gooide de gebouwen volledig op hun kop en wie Hudson's Bay bezoekt, herkent er niets meer dat herinnert aan het oude V&D. Het aanzien is, zowel aan de buitenkant als in de winkels, volledig veranderd. Dat betreft ook de taal. Werd bij V&D voornamelijk gebruik gemaakt van het Nederlands, met af en toe een, uit de negentiende eeuw overgebleven, Frans woord zoals "etage" in plaats van "verdieping". Bij Hudson's Bay is het Engels wat de klok slaat. Het bedienend personeel zit er ook behoorlijk mee in de maag, zeker wanneer de verko(o)p(st)ers zelf de vertalingen van sommige aangebrachte teksten niet goed weten. Smoesjes om deze wantoestand te vergoelijken worden echter losjes uit de mouwen geschud. Wanneer er over al dat Engels wordt geklaagd, krijgt de klant zoiets te horen als: Ja, maar dit is een Canadees bedrijf hoor! Of: Er komen hier ook Engelsen! En natuurlijk: Engels is internationaal! Wegwezen dus bij Hudson's Bay!

Naschrift: Uit persberichten van het afgelopen voorjaar viel op te maken dat de verkopen in de winkels erg tegenvielen. Er werd al gedacht aan personeelsontslagen en sluiting van enkele winkelpanden. Héél goed, Hudson's Bah!

"We zijn hier wel op een station!"

De Hollandsche Eenheidsprijzen Maatschappij Amsterdam (HEMA) bakt ze op taalgebied wel heel bruin tegenwoordig, de verpakkingen van de koekjes bedoelen wij.

Sinds deze winkelketen in Engelse handen terecht is gekomen, wordt onze taal er in ijtempo uit de schappen verwijderd. Steeds meer artikelen, zoals de koekjes en de noten, dragen een naam in de Engelse taal. In piepkleine letters staat de vertaling er nog wel onder in het Nederlands, Frans, Duits en Spaans. Ze zijn voor slechtzinnige klanten niet goed leesbaar.

Toen wij in de Hema-winkel op het spoorwegstation van 's-Hertogenbosch de cheffin meedeelden daar niet van gediend te zijn, dacht zij even na en zei: "**Ja, maar we zijn hier wel op een station!**" Zo'n raar antwoord hadden we, als doorgewinterde taalverdedigers, nog nooit gehoord. Nadat deze dame van ons te horen had gekregen dat die Engelstalige artikelen in alle HEMA-winkels te koop werden aangeboden, draaide ze zich (uit schaamte?) om en verdween door de personeelsuitgang. Wat wij, met dit geval als voorbeeld, duidelijk willen maken is dat grote groepen Nederlanders op taalgebied niet te beledigen zijn. Men verzint desnoods de gekste uitvluchten om zich maar niet druk te hoeven maken over het wegcijferen van de eigen taal. Deze lieden hebben duidelijk last van een taal minderwaardigheidscomplex. Hoe zouden ze daar toch aan gekomen

“Op een dag zal het Hollands verdwijnen”

Hoe reageerde Nederland tegen de dolle verfransing onder de Franse bezetting?

Jarenlang was ‘onverfranst, onverduits’ de slogan waarmee de Vlaamse Beweging opkwam voor een consequent gebruik van het Nederlands in België. ‘Onverengelst’ was toen nog niet nodig. Maar wist u dat lang voor de Vlamingen, de Nederlanders ‘onverfranst’ wilden zijn? De eerste oproepen tegen het ‘Fransche juk’ komen niet uit de Vlaamse Beweging. De juichkreet ‘het bloed van onze vaders is niet in ons verfranscht’ kwam uit de vlijmscherpe pen van Nederlandse dichters tégen de Franse bezetter.

Spreect Dietsche dat ict mach verstaen!

Alvorens ons vanuit het taalaspect in de korte maar ingrijpende ‘Franse periode’ (1795-1813) te verdiepen, is het interessant even verder in de geschiedenis terug te grijpen. Dit dan om vast te stellen dat taalgevoeligheid in de Lage Landen reeds langer bestaat. Een eerste spoor vinden we in het 13de eeuwse epos Van den Vos Reynaerde. Grimbeert de Das sneert naar zijn oom Reinaert wanneer die plotseling Latijn brabbelt: “Oom walschedi? Spreect jeghen mi in Dietsche dat ict mach verstaen”. (Oom, spreek jij nu Frans? Spreek tegen mij Nederlands zodat ik je kan verstaan.”

In de 15de eeuw werden zelfs regelrechte taaleisen gesteld. Zo moest Maria Van Bourgondië (als hertogin van Limburg, gravin van Vlaanderen, Holland, Zeeland, Zutphen, Vrouwe van Friesland, etc) in 1477 in haar Groot Privilegie taalgaranties geven aan de Staten van de XVII Provinciën.

“T’eeuwighen daghen” belooft ze dat de kanselier van haar ‘Grooten Raad’ ‘zal conende Latijn, Walsch ende Duytsch’. De secretarissen ‘uyt onsen vorscreven landen conende tenminsten beede de talen, Walsche ende Duytsche’. Meer zelfs: eventuele gedingen moeten voor de raad gevoerd worden ‘in alsulker talen als men ghemeenlic spreect in de landen daer de verweerers woonachtich sijn’. Alle briefwisselingen of arresten moeten in de taal van de betrokkene worden gevoerd. Is dat niet het geval dan zijn ze ongeldig. De betrokkene is dan “niet sculdigh te obedierne noch de ghedaechde te compareerne”. Dus: geen Nederlands, niet rechtsgeldig! Anno 1477.

Goed, er was al in 1788 de ‘Verhandeling op d’onacht der moederlijke tael’ van de Brusselse (liberale) magistraat Jan Baptist Verlooy. Die nam het in 1788 op tegen de ‘Fransdolheyd’ (en werd nadien een bijzonder trouw ‘collaborateur’ van de Franse bezetter, zelfs burgemeester van Brussel). Maar Vlaanderen was onder de Spanjaarden en nadien onder de Oostenrijkers te zeer ingedommeld om nog echt veerkracht te hebben.

Helemaal anders was de situatie in het rijke, zelfstandige Noorden dat zelfbewust handel dreef met heel de wereld en trots was op zijn schrijvers zoals Vondel. Daar stond de taal niet ter discussie. Politiek was er in 1787 de smeulende burgeroorlog tussen behoudende Orangisten en Patriottische liberalen. (Eenzelfde ideologisch conflict was er overigens op dat ogenblik in België tussen Statisten en Vonckisten).

Hoogverraad?

Alles veranderde toen in 1789 de ideologische vulkaan in Frankrijk losbarstte en de politieke lavastromen over Europa kolkten. De ingeslapen Oostenrijkse Nederlanden werden in 1794 door de Franse revolutionairen veroverd en onder direct Frans bestuur geplaatst.

In Nederland (of beter de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden of der Verenigde Provinciën) lagen de kaarten anders. In 1795 rukten ook daar de Franse troepen binnen. Zij werden met hun revolutionaire ideeën toegeliefd en zelfs hartelijk verwelkomd door de Patriotten. Die ideeën waren dan ook allang in de Republiek (in het Frans) verspreid. De Republiek was immers zowat de vrijhaven van Europa, waar ook Franse filosofen (bv Descartes) veilig asiel vonden. Stadhouders Willem moest vluchten.

Met zoveel sympathiebetuigingen konden de Fransen het zich veroorloven een Bataafse romp-republiek te laten bestaan. Dat die republiek in ruil voor wat schijnvrijheid zonder gemor afstand deed van Zeeland, Venlo en Maas-tricht en de facto ook van Vlissingen, blijft tot vandaag vrijwel steeds buiten beschouwing, hoewel het een daad van extreem hoogverraad was. Die gebieden werden dus, net zoals Vlaanderen, van de ene dag op de andere ingelijfd bij de ‘Belgische’ departementen én Frans bestuurd. Ook zij moesten vanaf 1799 jongens leveren aan het Franse leger.

Koning Louis Napoleon

Frankrijk gedoogde nog een tijdlang de sympathiserende Bataafse vazal. Maar in 1806 vond Napoleon dat zelfs die sympathiserende Bataven meer in de Franse pas moesten lopen. Hij benoemde zijn broer Lodewijk (Louis) tot koning van een pseudo-zelfstandig Koninkrijk Nederland. De Franse bezetting werd daarmee nog duidelijker. Tot verbijstering van Napoleon voelde Louis-Lodewijk zich opperbest in zijn rol van

‘status aparte’. Hij voerde een héél voorzichtige, autonome politiek. Louis Napoleon liet zich door Bilderdijk zelfs wat Nederlands aanleren! Dat was in de ogen van l’Empereur (de Keizer) zeker niet de bedoeling.

Kortom: Lodewijk werd in 1810 afgezet. Ook Nederland werd toen simpelweg ingelijfd in de Franse republiek. Vermits gelijkheid (égalité) het grondbeginsel is van de Franse revolutie, werden ook de Nederlanders geacht van de

ene dag op de andere Frans te spreken. Het onderwijs mocht in theorie nog alleen in het Frans... Vier jaar lang zouden ook de Nederlanders onder die bezetting zuchten tot de Franse troepen in 1813 het hazenpad kozen en Willem... werd teruggehaald en zelfs koning werd.

Weert, een plaatselijke handelaar, zijn inwoners soms helpt met de Franse formulieren zodat ze zich niet "met gebarentaal" moeten behelpen.

Anekdoten

In een anekdote laat Welten de Nederlandse dienstplichtige Albert Ossen vertellen hoe de aangehouden troepen Napoleon tijdens een passage 'toejuichen'. Terwijl de Franse soldaten ondanks hun ellende brullen 'vive l'Empereur' (leve de Keizer), roepen de Nederlandse jongens het ietwat gelijkrijmende "wat heb ik een hong-er". A propos: na de inlijving als departement leverde de gewezen Republiek met zijn twee miljoen inwoners in totaal 40.000 soldaten. De al sinds 1794 ingelijfde zuidelijke Nederlanden (met dus ook een deel van het huidige Nederland) moesten met hun drie miljoen inwoners 240.000 jongens afstaan. Een gruwelijk groot aantal (45.000 à 100.000) van hen sneuvelde voor de Franse staat. Van de Nederlandse (boven-Moerdijkse) dienstplichtigen in het Franse leger is gekend dat ze min of meer aparte eenheden kregen. Zo was het een Hollandse genie-compagnie die Napoleon in 1812 bij de vlucht over de Berezina redde.

Veelzeggend in de portretten van Welten is dat zelfs de Maastrichtse officier Jan van der Schell in het Franse leger "ijverig Frans leert". Dus zelfs een

officier uit het zuidelijke Maastricht kende onvoldoende Frans. Al even opvallend is dat een aantal in Engeland gevangen Patriottische (dus pro-Franse) Nederlandse zeelui een beroep moeten doen op een Engelse Nederlandkundige verbindingsofficier. De meeste Nederlanders verstonden dus ook geen Engels.

Een incident

Tegelijk mag niet worden onderschat hoe tijdens die 18 jaar 'Franse tijd' de sociologische verfransingsdruk ongetwijfeld ook in Nederland woog. Bij de liberale, Patriottische elite die de ideeën van de revolutie omarmde, moet er vrijwel zeker al enige kennis van het Frans geweest zijn.

Eén media-incidentje uit 1805, nog in volle Bataafse republiek en één jaar voor Lodewijk Napoleon koning werd, is bekend. De officiële Franse staatscourant, de Gazette National ou Le Moniteur Universe, publiceerde toen op zijn voorpagina in het nr. 268 van 17 juni 1805 een artikelje van een anonieme Haagse correspondent. Onder de datering 'Republique Batave La Haye le 10 juin 1805, 21 prairial an 13' (Bataafse Republiek, Den Haag 10 juni 1805 of 21 prairial, jaar 13) had die brave borst het over de weldadige Franse invloed in Nederland.

Hij schreef (in het Frans): "De Franse taal wordt van dag tot dag meer de gewone taal (nvdr: in Holland dus). Burgers die het meest opvallen door hun vermogen of hun opvoeding spreken binnenskamers onder familie steeds meer het Frans in plaats van de taal van het land, zodat deze zachtjesaan verbannen wordt naar de lagere volksklassen en er over vijftig jaar wellicht nog slechts een dialect (un patois) zal gesproken worden door huispersoneel, werklui en matrozen."

Grootmoedig beweert die correspondent dat het Nederlands "een vrij rijke taal is maar ze wordt in een te klein

Verzet?

Wat ons hier interesseert is hoe de Nederlanders – en dan liefst de gewone man – reageerden op de almaar strengere verfransingspolitiek van de Franse bezetter. Het antwoord daarop is ontvondend: er was verzet, vooral tegen de waardeloze assignaten en tegen de inlijvingen in het leger maar van specifiek verzet tegen de eigenlijke verfransing zijn, zeker bij de gewone man, weinig sporen te vinden. Het taalverzet vinden we vooral bij enkele dichters en dan nog marginaal. Hoe verging het die minder geleterde Nederlandse boerenzoon die ingelijfd werd in het Franse leger? Paste die zich noodgedwongen aan? Kreeg die taallessen? Hoe verwerkte het onderwijs die plotse verfransingseisen? Hoe communiceerde een gewone Amsterdammer met Franse militairen?

Dat is grotendeels een leemte. Wel zou je uit de vele verzetsrijmelarij in het Nederlands kunnen concluderen dat het voor elke Nederlander de evidentie zelve was dat men zich verder wou uitdrukken in de eigen moedertaal. Zo evident zelfs dat Nederland het tot vandaag nooit nodig vond wettelijk vast te leggen dat Nederlands de officiële taal is.

Weinig sporen

Die evidentie verklaart allicht het gebrek aan écht concrete sporen. Typerend zijn de prachtige boeken 'Antihelden' en 'In Dienst voor Napoleons Europese droom' van de Nederlandse historicus Joos Welten. In vele menselijke portretten staat hij het dichtst bij wat de gewone man toen meemaakte. Maar ook daarin zijn vrijwel geen taalkundige verzetsdaden te bespeuren. Nergens blijkt daaruit concreet hoe de gewone Nederlander die taalafgrond dagelijks overbrugde. Behalve dan dat het de evidentie zelve lijkt dat die burgers hun commentaren in het Nederlands gaven. Wel leren we dat de 'maire' (burgemeester) van

gebied gesproken, zodat het voor vreemdelingen niet de moeite is ze te leren.” (Hetzelfde argument dat we vandaag horen bij onze Engelsdolle universiteiten).

Toch reacties?

Het piepkleine artikeltje moet blijkbaar toch hard aangekomen zijn in het Bataafse Nederland. Eind 1805 komt dezelfde *Moniteur Universel* immers op 25 december 1805 (gedateerd ‘Leyde (Leiden), le 16 décembre’) nog eens uitdrukkelijk terug op de ‘kleine rel’ (la petite contestation) tussen ‘Franse en Hollandse kranten’ over de bewering ‘dat de studie van het Frans in Holland steeds algemener wordt en dat het Hollands op een dag lijkt te zullen verdwijnen’.

“Daar zit nochtans waarheid in”, volhardt het officiële Franse staatsblad in die nabeschouwing. *“De goed opgeleide burgers haasten zich om de Franse taal te leren en zorgen ervoor dat hun kinderen dat ook doen. In de bibliotheken lezen ze ook liever Franse auteurs dan Hollandse. En ze leren ook de Franse manieren en de Franse beleefdheidsvormen. Bovendien is het Frans ook veel nuttiger. In de maritieme steden van Holland behalve Rotterdam zal je snel honderd man vinden die Frans spreken tegen amper tien die Engels spreken. Ze geven nu ook eigen tijdschriften uit (in het Frans). ‘Un triomphe pour la langue française. Car il se publie en français et même en très bon français.’ (Een triomf voor de Franse taal want dat tijdschrift verschijnt in het Frans en zelfs in zeer goed Frans).”*

Gekke namen?

In de talrijke boeken over het Nederlands verzet tegen de Franse bezetting is vrijwel geen sprake van wat vermoedelijk wél een verzetsdaad was met verstrekkende gevolgen tot vandaag. Dat gebeurde met de invoering van de ‘burgerlijke stand’, dit typische product van de Franse revolutie. Overal in Nederland moesten Nederlanders zich laten registreren. In het katholieke Zuiden was registratie via de parochiepriester al twee eeuwen de gewoonste zaak. Nu kwam de Franse bezetter met een soortgelijk, efficiënter systeem.

Nederlandsonkundige Franse bezettingsambtenaren noteerden ijverig de namen. De meeste Nederlanders meldden zich braafjes. Het verhaal wil dat een aantal Nederlanders dacht die Franse ambtenaren beet te hebben en zich ter plaatse bedacht met een gek klinkende naam. Die Fransoos verstond het toch niet. “Joop Laatme-nie-lache” ging nadien met de kameraden doorzakken en was voor zijn verzetsdaad de held van de dag. Maar toen Willem koning werd, vond hij die ‘burgerlijke stand’ een uiterst nuttig beleidsinstrument en lagen alle namen meteen voor eeuwig vast.

Omdat het verhaal zo hardnekkig én oud is, geloof ik in een kern van dit verhaal, al zijn er historici die op basis van enkele voorbeelden konden aantonen dat enkele ‘gekke’ namen reeds voor de Franse bezetting bestonden.

Dichters

Het meest duidelijke résumé van de strijd om de taal vinden we bij de Nederlands-Deense historica Lotte Jen-

sen. Zij besteedt in haar boek ‘Verzet tegen Napoleon’ één hoofdstukje aan dat taalaspect.

In feite analyseert Jensen vooral het verzet dat uitging van een aantal dichters en schrijvers, in hoofdzaak het drietal Cornelis Loots, Jan-Frederik Helmers en Hendrik Tollens. Alle drie hamerden zij in hun bombastische gedichten – in het Nederlands – op de Nederlandse identiteit en het roemrijke verleden. Een taalstrijd op zich lijkt ook hier maar marginaal... of alweer té evident.

Zo was er Cornelis Loots, die in 1810 luidop pleitte voor het behoud van het Nederlands (maar de tekst pas in 1814 publiceerde). Zijn collega (en zwager) Jan Frederik Helmers trok nog sterker van leer en was zo vriendelijk net op tijd te sterven toen men hem kwam arresteren. In de typisch bombastische stijl die toen wél werd gewaardeerd, bulderde Helmers:

*Neen, Neêrland zal niet, als een nachtgezig,
verdwijnen: De zon zal eenmaal weêr in
vollen luister schijnen. De taal, die Hooft eens
sprak, zal nimmermeer vergaan! /..!*

Ook collega-dichter Tollens had het over de taal:

*Hoe zou hij immers kunnen sterven,
Die leeft zoo lang de taal van Neêrland wordt
gehoord?*

Laat ons afsluiten met een passage uit een van de prachtigste Nederlandse verzetsliederen die Bart Verheijen enkele jaren geleden terugvond in de Franse politiearchieven: een gelegenheids-Wilhelmus ‘Op de vlucht der Franschen’. De dichter is anoniem, mogelijk was het Bilderdijk of zijn echtgenote:

*Wilhelmus van Nassauwen
Is nog ons vreugdelied!
De God van ons berouwen
Verlaat ons Holland niet.
Het bloed van onze vaderen
Is niet in ons verfranscht
Het huppelt door onze aderen
Waar 't blij Oranje glanscht.*

TIJDSTABEL

1794 Frankrijk bezet definitief de Oostenrijkse Nederlanden en het prinsbisdom Luik (het huidige België én delen van het zuiden van het huidige Nederland).
1795, 19 januari: stadhouder Willem vlucht; stichting vazalstaat Bataafse Republiek; Franse troepen in Nederland, gedeeltelijke gebiedsafstand aan Frankrijk.
1798, 1799: staatsgrepen binnen het Bataafse bestuur.
1806, 5 juni: Napoleon benoemt zijn broer Louis (Lodewijk) tot koning van het Koninkrijk Holland. Lodewijk verklaart Amsterdam tot hoofdstad.
1810, 9 juli: Napoleon schaft Koninkrijk Nederland af en annexeerde het.
1813, 30 november: Fransen vluchten, Willem terug in Nederland.

(PVb)

Bronnen:

JENSEN, Lotte, *Verzet tegen Napoleon*, uitg Vantilt, 2013, VERHEYEN Bart, *Nederland onder Napoleon*, uitg Vantilt, 2017, WELTEN Joos, *In dienst voor Napoleons Europese droom*, Davidsfonds, 2007, WELTEN Joos, *Antihelden*, Davidsfonds, 2015, ZAMOYSKI Adam, *Napoleon – de man achter de mythe*, Uitg. Balans, 2018

Erepenning voor Frans Debrabandere

Op 4 mei 2019 werd in Brugge de Erepenning 2019 van de Marnixring uitgereikt aan Frans Debrabandere. De bijeenkomst vond plaats in de prachtige Raadszaal van het Provinciaal Hof in de West-Vlaamse hoofdstad. Voor Taalverdediging was daar Simon Smits aanwezig. Hieronder volgt zijn verslag:

Vitnodiging
Zaterdag 4 mei 2019 om 15u
Uitreiking van de
MARNIXRING
EREPENNING 2019

“Wij werden ontvangen in de prachtige zaal van het gebouw op de Markt. Het is een monument, heel groot en hoog, met aan de wanden beelden van historische personen en verder prachtige, gebrandschilderde ramen; een bezoek op zichzelf waard.

Er waren naar mijn schatting zo'n 120 personen aanwezig. Vóór de genodigden zaten een zestal personen, onder wie Frans Debrabandere. Voorin hing een “oranje-wit-blauwe” en de Vlaamse vlag.

Het programma werd afgewerkt zoals op de uitnodiging was aangegeven: De algemeen protocolmeester Peter De Vos opende de bijeenkomst. Hij legde uit dat de “Marnixring” zich inzet voor de bevordering van de Nederlandse taal en cultuur. Het vijftigjarig bestaan van de Ring werd vorig jaar gevierd. Hij bracht naar voren, dat er zorgen bestaan over het onderwijs in het Nederlands.

De heer Bob Vanhaverbeke uit Brugge, bracht de betekenis van de ontvanger van de Erepenning van de Marnixring naar voren.

Vervolgens was er een muzikaal intermezzo met korte stukjes zoals “Dromerij” van Alfons Wybo en “Rosamunde” van Fr. Schubert.

Daarna hield de heer prof. em. Piet van Sterkenburg de “Laudatio”: de “onderscheiding”. Hij besprak uitvoerig het werk van de heer Frans Debrabandere; hij zei onder meer dat de heer Debrabandere “een zondagskind in de Neerlandistiek was”.

De heer Debrabandere heeft vele verdiensten, met name door zijn werk als

woordenboekauteur. Hij is docent Nederlands en Duits in Brugge geweest; werd actief in verenigingen als de Vereniging voor Beschaafde Omgangstaal, de vereniging Algemeen Nederlands en de Vlaamse vereniging voor Familiekunde. Als zodanig hield hij zich met name ook bezig met de verklaring van familienamen; als voorbeeld werd op een televisiescherm de foto getoond van de voetballer Robin van Persie; een verklaring van die familienaam is dat hij afgeleid is van de plaatsnaam “Wambrechies”, de naam van een stad in de buurt van het Noord-Franse Rijsel.

Frans Debrabandere heeft verscheidene boeken geschreven, waaronder 9 woordenboeken, en heeft als auteur de ANV-Neerlandiaprijs en andere prijzen gekregen.

F. Debrabandere

De Algemeen Voorzitter van de Marnixring, de heer Dirk Van Besien, reikte vervolgens de Erepenning 2019 aan de heer Debrabandere uit; de heer Bob Vanhaverbeke overhandigde de bij de Erepenning behorende Oorkonde aan de gelauwerde.

In zijn slotwoord ging de trotse bezitter van de Erepenning in op enkele aspecten van zijn vakgebied; hij wees op het interessante van etymologie, met name bij familienamen. Hij zei: “Met taal kunnen we onze wereld maken” en betoogde nog dat bij taal ook behoort het kennis hebben van godsdienst, van de Bijbel. Volgens hem zouden Nederland en Vlaanderen moeten samenwerken bij de verdediging en de bevordering van het gebruik van de Nederlandse taal.

Voorts sprak hij over zijn leven als leraar en haalde zijn afkomst uit Kortrijk aan, waarnaar hij na zijn verblijf in Brugge is teruggekeerd.”

Vliegveld Eindhoven

In onze vorige Nieuwsbrief vlogen we een rondje langs de verschillende Nederlandse gewestelijke luchthavens Eelde (Groningen), Zestienhoven (Rotterdam/Den Haag) en Beek (Zuid-Limburg) en landden daarbij, vooruit, we leven in het Schengentijdperk, ook nog even op de luchthavens van Dusseldorp (Duitsland), Barcelona en Tenerife (Spanje). In deze Nieuwsbrief doen wij verslag van de taalevende op het vliegveld Welschap bij Eindhoven.

Vroeger was dit een keurige luchthaven waar, tot volle tevredenheid van de vele Brabantse vakantiegangers die vanaf dit vliegveld het luchtruim kozen voor een welverdiend verblijf aan een van de kusten van de Middellandse Zee, alle aanduidingen in de eerste plaats in de in Noord-Brabant algemeen gebruikte taal Nederlands waren gesteld, met de vertalingen in het Engels daaronder. Daarover is nooit een klacht ingediend. Toch besloot de nieuwe eigenaar van de luchthaven de borden te vervangen. Borden zonder een letter Nederlands! Slechts Engels zult gij lezen! luidt het gebod, daar op Welschap. U kan de naam van die nieuwe eigenaar wel raden: dat was de nv. Luchthaven Schiphol, een onderneming die zelf al jaren vermomd onder de naam "Amsterdam-Schiphol Airport" het Nederlands te lijf gaat. De boosaardige directie van Schiphol is daarbij in Eindhoven werkelijk zeer nauwkeurig te werk gegaan, is ons gebleken. Er is vrijwel niets van onze taal overgebleven.

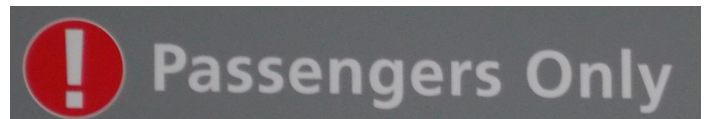
Het schijnt zelfs dat bij de gemeente Eindhoven een verzoek is ingediend om de straat waaraan het luchthavengebouw is gelegen om te noemen van "Luchthavenweg" naar "Airport Road". Gelukkig is het gemeentebestuur daar nog niet op ingegaan.

Toen wij uit de bus naar het vliegveld stapten, deden de aan de voorgevel aangebrachte grote letters van de naam 'Eindhoven Airport' al pijn aan onze ogen en eenmaal binnengekomen zakte ons humeur naar het absolute nulpunt bij het aanschouwen van de aanduidingen op de borden.

Aan een in de vertrekhal loslopende luchthavenfunctionaris stelden we de vraag waarom het Nederlands was afgeschaft. Niet dat die man daarvoor verantwoordelijk was natuurlijk, maar alleen om te horen welke smoes hij van zijn baas moest opdreunen. Hij antwoordde, zonder blikken of blozen: "Omdat buitenlandse luchtreizigers wel eens in de war zouden kunnen raken van Nederlandstalige opschriften". Om eraan toe te voegen: "Bent u wel eens in het buitenland geweest? Daar is ook alles in het Engels". Nu waren wij "wel eens" in het buitenland ge-

weest, maar deze functionaris kennelijk niet, want anders had hij kunnen weten dat NERGENS in de wereld, buiten Nederland, de eigen taal van de borden op de luchthavens is weggehaald. Toen we dat hadden gezegd en hem mentale beterschap hadden toegewenst, zijn we schielijk deze plek des taalonheils ontvlucht, via de Luchthavenweg.

Overtredingen taalwetten

Onze verantwoordelijke voor West-Vlaanderen, Frank Masschelein uit Poperinge, heeft de afgelopen 12 maanden een aantal overtredingen van de taalwetgeving in Vlaanderen gemeld bij de Vaste Commissie voor Taaltoezicht (VCT), die gevestigd is aan de Warandeborg 4 te Brussel.

Klacht 1, ingediend op 17 april 2018:

In het stadhuis van Poperinge is bij een bel in de hal een bordje aangebracht, waarop vermeld staat: Bellen - Sonner en Wachten - Attendre. Poperinge is een Nederlandstalige gemeente zonder taalfaciliteiten voor Frans-taligen.

Op 5 oktober 2018 heeft de VCT beschikt dat de klacht gegrond en ontvankelijk is. Het bordje is inmiddels verwijderd.

Stadhuis van Poperinge

Klacht 2, ingediend op 3 augustus 2018:

Het betreft hier een door de gemeente Poperinge geplaatst bord met het Engelstalige opschrift "KISS AND RIDE". Het bord bevindt zich in de Boeschepestraat.

De VCT heeft de klacht op 21 september 2018 onderzocht en vastgesteld dat de borden mededelingen bevatten voor het publiek, gedaan door een gemeente in het Vlaams Gewest en dat die mededelingen daarom volgens de wet geheel in het Nederlands dienen te worden gesteld.

De VCT stelde daarbij tevens vast dat "KISS AND RIDE" opgenomen is in de nieuwste uitgave van Van Dale Groot Woordenboek en dat deze uitdrukking derhalve behoort tot het normaal Nederlands woordgebruik (-).

De klacht is derhalve ontvankelijk, maar ongegrond verklaard (met dank aan de Grote Van Dale).

Klacht 3, ingediend op 17 augustus 2018:

Deze klacht heeft betrekking op het omroepen in het Frans in een trein in Vlaanderen. Deze trein stond stil in het station van Kortrijk en zou worden gesplitst. Het voorste deel zou verder rijden naar Poperinge en het achterste deel naar Rijsel (F). De VCT stelde op 5 oktober 2018 vast dat het gebruik van andere talen dan de taal van het gebied waar de trein zich bevindt onder bepaalde omstandigheden mogelijk is ten behoeve van buitenlandse reizigers, maar dan alleen in de stations en niet in de treinen.

Deze klacht is derhalve ontvankelijk en gegrond verklaard.

Klacht 4, ingediend op 2 november 2018:

Ook deze klacht gaat over de aankondiging in het Frans door een begeleider van een trein. Deze trein spoorde naar het station van Komen, terwijl die trein zich op dat ogenblik nog op het grondgebied van de gemeente Wervik bevond, in welke gemeente geen taalfaciliteiten voor Franstaligen zijn ingevoerd.

De VCT heeft de klacht op 25 januari 2019 onderzocht en bevonden dat het omroepen van berichten in het Frans in binnenlandse NMBS-treinen die zich op ééntalig Nederlandstalig grondgebied bevinden, in strijd is met de taalwetgeving.

De klacht is derhalve ontvankelijk en gegrond verklaard.

Klacht 5, ingediend op 21 december 2018:

Hier betreft het het gebruik van Engels, naast het Nederlands (neem uw ticket / take your ticket) bij het volgnummertoestel in het postkantoor van bpost te Ieper.

De VCT stelde op 15 februari 2019 vast dat Ieper in een homogeen Nederlands taalgebied ligt en dat de mededeling daarom uitsluitend in het Nederlands dient te worden gesteld. Echter aangezien Ieper erkend is als een toeristisch centrum, zou de mededeling, behalve in het Nederlands, wel in andere talen mogen worden gesteld, maar dan ten minste eerst in de twee andere Belgische talen (Frans en Duits) en daarnaast in de gewenste buitenlandse taal of talen.

De klacht is derhalve ontvankelijk en gegrond verklaard.

Taalverdediging wenst Frank Masschelein van harte geluk met de behaalde successen en wijst er maar weer eens op hoe belangrijk het is om goede taalwetgeving in te voeren (en om de Dikke Van Dale te kuisen op onnodig Engels).

Mac Stroopwafel

In alle vestigingen van de snelbuffet-keten McDonalds in de Verenigde Staten zullen binnenkort ijsjes met stroopwafelsmaak kunnen worden genuttigd. De lekkernij zal daar onder de naam "McFlurry Stroopwafel" worden aangeboden. Stroopwafels zijn aan de overkant van de Grote Plas zeer geliefd. In de vliegtuigen van United Airlines worden zij op de binnenlandse vluchten dikwijls bij de koffie aangeboden. Wij hebben u daar in onze eerste Nieuwsbrief van 2017 al eens over bericht.

Albert Heijn: Syrup Waffles

Nu bewezen is dat het gebruik van Nederlandse namen voor smakelijke zaken geen enkele belemmering vormt om ze in de VS aan de man (en de vrouw) te brengen, kan Albert Heijn de Engelse namen op de verpakkingen van de "Basic" --stroopwafels wel afschaffen. Engelse namen voor Nederlandse deegwaren zijn volledig "over de datum". Nederlandse namen

op de verpakkingen in het Engelse taalgebied, dat is pas hip!

Bezwaar tegen Engelstalige brief

Op 23 mei zijn er in Nederland verkiezingen gehouden voor de leden van het Europees Parlement. Ingezetenen uit andere EU-staten mochten daaraan meedoen wanneer zij niet van hun stemrecht in het eigen land gebruik zouden maken. Naar deze ingezetenen heeft het gemeentebestuur van Weert, gelegen in de provincie (Ned.) Limburg in maart een brief met uitleg over deze verkiezingen gestuurd in de Engelse taal. Nu is het voor burgers uit andere EU-staten om onbegrijpelijke redenen niet verplicht om in te burgeren en kan het dus nuttig zijn indien men dezen in de eigen taal tegemoet treedt bij gewichtige zaken, zoals verkiezingen. Er zijn echter 24 officiële "eigen" talen in de EU. Door naast het Nederlands alleen het Engels te gebruiken worden de ingezetenen uit EU-staten met een andere taal dan Nederlands of Engels gediscrimineerd. Taalverdediging diende bij het gemeentebestuur van Weert in februari daarover onderstaande klacht in:

"Onlangs heeft u aan de inwoners van uw gemeente die niet de Nederlandse nationaliteit bezitten maar wel aan de aanstaande verkiezingen voor de leden van het Europees Parlement mogen meedoen omdat zij EU-burgers zijn, een brief met uitleg gestuurd in de Engelse taal. Hiertegen maakt de Stichting Taalverdediging bezwaar.

Ten eerste zijn de Weertenaren met de nationaliteit van het Verenigd Koninkrijk op 23 mei, naar de huidige verwachting, vanwege het in werking treden van artikel 50 van het Europees Verdrag, geen EU-burgers meer en hebben dan derhalve geen stemrecht. Het sturen van een brief met uitleg in het Engels over deze verkiezingen is daarom onwettig (AWB artikel 2:6).

Ten tweede pleegt de gemeente Weert discriminatie tegenover de Weertenaren die niet de Nederlandse nationaliteit bezitten en onderdanen zijn van de landen waar een andere EU-verdragstaal wordt gebruikt. Dit is in Nederland, waar iedereen in gelijke omstandigheden gelijk behandeld dient te worden, onrechtmatig. (Grondwet Artikel 1)."

Zijn ze gek geworden in E(ng)e(lsendorp)?

Hans Janssen uit Eindhoven meldt dat er taalgekte is uitgebroken in het Noord-Brabantse Elsendorp. De dorpsraad meende het gehucht voort te moeten sturen in de vaart der dorpsbevolkingen en plaatste daarom aan de rand van de bebouwde kom een bord met daarop de Engelse zin: "Small village, great people". Wat een gekke mensen daar in die dorpsraad, een raad vol met dorpsgekken?

Wildernis op de fles

In onze tweede Nieuwsbrief van 2014 hebben wij uitgebreid aandacht besteed aan de wilde plannen van de leiding van het Noorder Dierenpark te Emmen (Drenthe) om van de gezellige Nederlandstalige dieren tuin, waar jong en oud uit het Noorden van Nederland en ver daarbuiten graag naar toe kwamen om daar de vele aanwezige inheemse, maar vooral uitheemse dieren te bekijken, een internationale wildernis te maken, met veel Engels.

Kosten noch moeite werden gespaard om dit doel te bereiken. De uitkomst was een onpersoonlijke bedoening, waar de dieren zich niet thuis voelden en het publiek al helemaal niet. Men vond de nieuwe opzet ongezellig en daardoor namen de bezoekersaantallen jaar op jaar af. Dit, terwijl de leiding van "Wildlands" nu juist gegokt had op een grote stroom nieuwe belangstellenden, onder anderen uit het buitenland.

Op het gemeentehuis van Emmen zat men met de handen in het haar. Een aanzienlijk deel van de gelden die nodig waren om het dierenpark te "internationaliseren" kwamen uit de gemeentekas en door het fiasco van de vernieuwing dreigde voor het dorp een grote strop. Het voorgeschoten geld kon niet terugbetaald worden en erger: om Wildlands open te houden, moest de gemeente nogmaals diep in de buidel tasten. Miljoenen waren nodig om de poorten open te houden.

Na lang beraad besloot de gemeenteraad opnieuw een reusachtig bedrag in deze bodemloze put te storten, met als reden dat wanneer men de hand op de knip zou houden, het eerder geïnvesteerde bedrag als voorgoed verloren zou moeten worden afgeboekt. Als gevolg van deze nieuwe financiële aderlating werd de Emmer bevolking het slachtoffer van grootscheepse bezuinigingen op gemeentelijke voorzieningen zoals: sportfaciliteiten, de openbare bibliotheek, goed vervoer, kinderopvang, toneelvoorstellingen en andere zaken die het dagelijks leven kunnen veraangename.

Ondertussen moet worden gevreesd dat het allemaal voor niets is, want van een toename van het aantal bezoekers van de dierentuin is nog steeds geen sprake. Had Emmen indertijd maar geluisterd naar de vele waarschuwingen, onder andere van Taalverdediging, om het Noorder Dierenpark niet om te vormen tot de geïnternationaliseerde verengelste beestenbende die het nu is!

Het is te hopen dat de dieren, als het park definitief op de fles is, bij de ambassades van tropische landen in Den Haag asiel krijgen, anders dreigt voor hen de gang naar de slachtbank!

Taalvervuilde vuilniszakken

Brabantia, de door en door Nederlandse vervaardiger van vuilnisbakken en -zakken, heeft de Nederlandse taal bij het vuilnis gezet. Zowel op de webstek alsook op de verpakking van de waren krioelt het van de Engelse woorden en zinnen.

Taalverdediging raadt iedereen af nog iets van Brabantia te kopen tot de leiding van deze onderneming weer bij zinnen is geraakt, bij Nederlandse zinnen wel te verstaan!

Taalvervuilende zonnepanelen

Onze wakkere taalstrijder Kees Ruig ontgaat niets op taalvervuilingsgebied. In Het Parool van 6 april werd een pleidooi gehouden voor het nemen van maatregelen tegen de vervuiling van de omgeving. De schrijfster pleitte onder meer voor de aanleg van meer zonnepanelen. Ze bevulde de krant daarbij echter wel met veel Engelse woorden. Kees Ruig nam de betreffende bladzijde tussen duim en wijsvinger, liet haar in de inmiddels afgedankte vuilnisbak van Brabantia vallen (soort zoekt soort) en bracht beide terstond naar de gemeentelijke vuilstortplaats.

Daarna schreef hij zijn onbehagen over het artikel op en zond het naar het Parool, waarin het in de uitgave Hvan 8 april te lezen stond:

Verdiende winst voor Barbara Pas

In België zijn op 26 mei verkiezingen gehouden voor de Parlementen der Deelstaten en Gemeenschappen, alsmede voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Daarbij is aan Vlaamse zijde het Vlaams Belang als grote winnaar uit de stembus gekomen. Ook in Wallonië is door vele duizenden op deze partij gestemd. Vlaams Belang had als enige Nederlandstalige partij ook aan de andere kant van de taalgrens lijsten ingediend. Het was dus de enige mogelijkheid voor Vlamingen die in Frans-talig België wonen, om op Vlaamse kandidaten te stemmen. Maar dat ter zijde.

Gemeenteraadszaal van Dendermonde

Haar gemeenteraadszetel

Bij de vorige verkiezingen, vijf jaar geleden, was het Vlaams Belang in elkaar geploft. Nog slechts drie leden van deze partij werden in de Kamer verkozen. Eén van die drie, Barbara Pas uit Dendermonde (Oost-Vlaanderen), waar zij ook in de gemeenteraad zetelt, heeft haar Kamerlidmaatschap in de afgelopen zittingsduur ten volle benut om zich in te zetten

voor de verbetering van de positie van het Nederlands en de Nederlandstaligen in België in het algemeen en in Brussel en omstreken in het bijzonder. Er ging bijna geen week voorbij of mevrouw Pas stelde wel een parlementaire vraag aan een minister over opgemerkte achterstelling van Nederlandstaligen. taal-misstanden bij overheidsinstellingen, pesterijen jegens haar taalgenoten en verdere ontwikkelingen die onze taal niet ten goede kwamen. Barbara Pas heeft zich hier werkelijk reusachtig voor uitgesloofd. Wij werden al die tijd van haar activiteiten op de hoogte gesteld door onze Brusselse contactpersonen, waarvoor wij hen hartelijk dankzeggen. Het doet daarom goed dat deze toemolozende inzet voor het Nederlands, waar haar collega's in de Kamer een puntje aan kunnen zuigen, beloond is. Taalverdediging hoopt dat deze winst bij de Kamerleden van andere partijen aanstekelijk zal werken en dat zij zich in de komende zittingsduur net zo (of bijna net zo) actief zullen betuigen

in de nog altijd broodnodige strijd voor herstel en behoud van het Nederlands in België.

Naschrift: Een van de laatste optredens in de oude zittingsduur van Barbara Pas betrof het aantekenen van protest tegen de regelrechte discriminatie van Vlamingen in de Europese octrooiering. In die octrooiering is vastgelegd (mede met instemming van Nederland!) dat ze slechts in het Duits, het Frans en het Engels kunnen worden ingediend. Ieder land heeft echter wel het recht op een (beknopte) vertaling van een voor dat land geldend octrooi in één van de nationale talen, zodat de inhoud door de eigen bevolking kan worden begrepen. Nu zijn Frans en Duits toevallig twee van de talen van België en daarom hoeft het octrooibureau niet voor een vertaling naar het Nederlands te zorgen van voor België geldende Europese octrooien. Is hierover internationale verontwaardiging ontstaan, bijvoorbeeld in de Raad van Europa, die, wanneer er sprake is van een vermeende achterstelling van Franstaligen in België meteen uit de startblokken schiet? Neen. Zonder de inzet van Barbara Pas was deze onaanvaardbare aantasting van de rechten van de Vlaamse mens aan de wereld voorbijgegaan!

Barbara Pas stelt taalvragen in de Kamer

“Aftersale” bij NRC

De zeltogende voormalige kwaliteitskrant NRC/Handelsblad klust er (om het hoofd boven water te houden?) bij door binnen de geslonken lezerskring kunst te slijten. Dat doet men via een zogenaamde “Aftersale”. Niet alleen deze benaming is Engelstalig, maar ook de omschrijvingen van de kunstobjecten in het prospectus, zo ontdekte Jan Roukens uit Brussel, die (nog) op het blad geabonneerd is:

Hieronder de inhoud van zijn brief:

“Voor het eerst merk ik op dat de beschrijvingen van de kunstwerken in uw ‘aftersale’ catalogus niet in het Nederlands zijn gesteld. En dat is de krant die symboliseert dat de rijke Nederlandse cultuur zich zonder probleem op kwalitatief hoogstaande wijze in het Nederlands laat verwoorden! Als aperitief trakteerde u ons op dat woord ‘aftersale’. Wij zullen dit woord toevoegen aan onze collectie Op-en-Top Nederlands dat de plaats inneemt van zulk overbodig Engels.”

Beter Onderwijs Nederland (BON)

Op 30 maart hield de vereniging BON haar jaarvergadering met aansluitend haar jaarlijks terugkerend onderwijs-symposium. Op dat symposium werd, net zoals vorig jaar, ruim aandacht besteed aan de (ongewenste) verengelsing van het Nederlandse onderwijs. Vandaar dat Taalverdediging met een flink aantal aanhangers aanwezig was in de vergaderruimte te Driebergen (provincie Utrecht), waar de bijeenkomst werd gehouden.

Een geslaagd symposium

In de goedgevulde zaal van hogeschool IVA te Driebergen mocht bestuurslid Ton Bastings het symposium openen. Aan de hand van een gedetailleerde analyse van het gedicht 'De moeder de vrouw' van Martinus Nijhoff illustreerde Ton het belang van intensief lezen, ook voor leerlingen van het mbo.

An De Moor, ondervoorzitter van het Nederlands/Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs en winnaar van de Lofprijs der Nederlandse Taal 2017, liet in een mooie presentatie zien hoe in Vlaanderen met strikte wetgeving de verengelsing van studies binnen de perken gehouden wordt en daarmee de academische taalvaardigheid in het Nederlands stimuleert. Er zijn maxima gesteld aan het percentage bachelor- en masterstudies dat in het Engels aangeboden mag worden. Bovendien moet een Engelstalige studie elders in het Nederlands gevolgd kunnen worden. Voor studenten en docenten moet er voldoende ondersteuning zijn. Het verwerven van informatie in een vreemde taal is nu eenmaal moeilijker. Docenten moeten zowel het Nederlands als het Engels goed beheersen. De commissie Hoger Onderwijs houdt strikt toezicht op de doelmatigheid van het gebruik van het Engels, op de motivatie om over te gaan op het Engels en op de kwaliteit van de studies. De Vlaamse wetgeving zou een mooi voorbeeld voor het Nederlandse onderwijs kunnen zijn. Hoewel? Ook in Vlaanderen staat in de wet wat er staat, maar de uitvoering in de praktijk is niet altijd conform de letter van de wet.

Dr. Joke Hermsen, schrijfster en filosoof, benadrukte in een mooi betoog het belang van een goede beheersing van een taal voor een goede communicatie. Zij combineerde het thema van de verengelsing met de actualiteit. Hoe zou het woord 'lerarenmeldpunt' in het Engels vertaald moeten worden? Als er geen gemeenschappelijk idioom is, wordt communicatie onmogelijk. Verwijzend

naar de Tractatus van Wittgenstein maakte zij duidelijk dat alleen in je eigen taal, 'het voertuig van ons denken', begrip ontstaat. Een vreemde taal legt beperkingen op.

Prof. dr. Jan Dirk Imelman legde nog eens uit dat een goede opleiding in combinatie met ervaring in de praktijk mogelijkheden oplevert om goede en slechte praktijken van elkaar te onderscheiden.

Casper Hulshof, psycholoog en docent onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht, wist in een gloedvol en geestig betoog een aantal mythes die in het onderwijs de ronde doen, effectief te ontkrachten.

Verder was er het forum met Tweede Kamerleden Frank Futselaar (SP), Harry van der Molen (CDA), Harm Beertema (PVV) en Paul van Meenen (D66). Ze bespraken onder meer de bedreigde positie van het Nederlands in het hoger onderwijs en mogelijke oplossingen voor dit probleem (onder meer de quota zoals in Vlaanderen, die An De Moor toelichtte).

Steun BON in zijn strijd voor goed Nederlandstalig onderwijs en goede beheersing van de Nederlandse vaktaal aan de universiteit. Word lid voor slechts 15 euro per jaar op www.beteronderwijsnederland.nl

Oude zaal Tweede Kamer

Uitreiking LOF-prijs 2018 aan BON

Van Jan Roukens ontvingen wij het bericht dat de uitreiking van de LOF-prijs 2018 van de Stichting Nederlands aan Beter Onderwijs Nederland zal plaatsvinden in de oude vergaderzaal van de Tweede Kamer aan het Binnenhof te Den Haag en wel op 18 oktober 2019. Nadere mededelingen over deze bijeenkomst zullen in onze derde Nieuwsbrief van dit jaar worden opgenomen.

Belangstellenden voor de bijeenkomst kunnen zich alvast aanmelden bij: jroukens@hotmail.com

Zeteldans

Naschrift redactie: Haast u, want het aantal zetels in deze oude Kamerzaal is, net zoals in de nieuwe zaal, beperkt tot 150 en zetelroof zal streng worden bestraft. Wel wordt overwogen om, ter verhoging van de feestvreugde, in de pauze een zeteldans te organiseren.

Foei EO!

Onze actieve taalverdediger Jan de Schuytener uit Dilbeek (Vlaams-Brabant) is lid van de Evangelische Omroep en krijgt tot zijn ergernis al jaren het betalingsverzoek gedeeltelijk in het Engels. Taalverdediging heeft hier vorig jaar al eens contact over opgenomen met de ledenadministratie in Hilversum, maar helaas nog zonder succes. Onlangs is weer geprobeerd deze afdeling aan het verstand te brengen dat Vlamingen Nederlandstalig zijn en dat het geen pas geeft die in een vreemde taal te benaderen. Dit keer mochten we rekenen op wat meer begrip. De medewerkster die wij spraken, dacht dat het kwam omdat de EO alle betalingsverzoeken aan leden in het buitenland in het Engels opstelt. Dat was omdat Engels de meest gangbare taal in het buitenland zou zijn. Wij wierpen tegen dat het omroepblad, behoudens misschien onnodig Engels, toch in de eerste plaats Nederlandstalig was. Daar gaf de medewerkster ons wel gelijk in en ze zegde toe dat ernaar gekeken zou worden en dat er naar de heer De Schuytener een brief met verontschuldiging zou worden gestuurd. Wij zijn benieuwd!

Nogmaals foei EO

Ondertussen heeft Jan de Schuytener zelf ook een lezersbrief naar de redactie van het EO-programmablade Visie gestuurd. Deze redactie heeft deze brief NIET geplaatst en de heer De Schuytener zelfs geen bericht gestuurd waarom niet tot plaatsing overgegaan is. Een weinig publieksvriendelijke houding. Hieronder de tekst van de niet-geplaatste brief van Jan de Schuytener:

“Geachte redactie,

Er wordt in Nederland en Vlaanderen met een vanzelfsprekende nonchalance voorbijgegaan aan het respect voor de Nederlandse taal en cultuur. Het kost u niets méér in het Nederlands te schrijven in plaats van in het Engels en u bent dan nog beleefd ook! Vervorm uw lezers niet, ze zijn goed zoals ze zijn. Het boek Op-en-Top Nederlands (woordenlijst overbodig Engels) kunt u bestellen bij de Stichting Taalverdediging, postbus 7837, 3008 AA, Amsterdam.

Met bijzondere hoogachting en vriendelijke algemeen-Nederlandse groet, Jan de Schuytener, Dilbeek.”

EO-Leger des Heils

Hannaliese Tvedt

In hetzelfde blad Visie is in de derde uitgave van de maand maart van dit jaar een vraaggesprek verschenen met de nieuwe Territoriaal Legeraanvoester Nederland van het Leger des Heils. Hannaliese Tvedt. Zij is Deense en spreekt Nederlands. Uit het vraaggesprek blijkt echter dat de aanvoester ook al ten prooi is gevallen aan het Engels:

Citaat:

“Ik kan niet met de Heer in het Nederlands praten” Ze zegt het bijna met een schaterlach, als ze aan het einde van het interview God wil danken voor het vraaggesprek. En dus klinkt er uit haar werkkamer, op het hoofdkantoor van het Leger des Heils in Almere, een gebed in vloeiend Engels...”

Kwalijke invloed Europese Unie

Op 29 april vond in Maastricht een debat plaats in het kader van de verkiezingen voor het parlement van de Europese Unie (EU), die op 23 mei hebben plaats gevonden. Deelnemers aan het debat waren de personen die namens hun politieke combinatie in het EU-parlement voorzitter van de Europese commissie willen worden. De debatavond werd samen met de Universiteit van Maastricht georganiseerd door Politico, een in Brussel gevestigd persbureau, dat in feite optreedt als propagandamiddel van de Europese Unie. Van de vijf deelnemers waren er drie Nederlandssprekend. Een kwam uit Tsjechië en een kwam uit Slovenië.

Nederlanders kunnen bij verkiezingen voor het EU-parlement alleen stemmen op Nederlandse kandidaten. Je zou dus verwachten dat een verkiezingsdebat in Maastricht met Nederlands als voertaal zou worden gehouden. Niets was minder waar. De voertaal was Engels.

Hieruit blijkt dus dat de EU, die naar buiten toe de veeltaligheid in het vaandel heeft staan, in feite streeft naar eentaligheid, met Engels als voertaal. Het gaat hier weliswaar niet om een debat van de EU, maar de kandidaten ter plekke gingen akkoord met deze gang van zaken. Het uitgangspunt was blijkbaar dat Engels de voertaal is, zodra het om een zogenaamde Europese verkiezingsbijeenkomst gaat.

Deze gang van zaken is een ernstige bedreiging voor de levensvatbaarheid van de andere talen. Het Engels zal een steeds groter deel van het taaldomein in beslag nemen. De debatavond werd, vertaald, ook in het Duits en het Frans uitgezonden. Die luisteraars en kijkers konden zodoende niet horen dat er Engels werd gesproken. Het Nederlands kwam er helemaal bekaaid vanaf. **Het is nu dus zo dat het voor Nederlanders niet meer mogelijk is om in de eigen taal naar een dergelijk debat te luisteren.**

De vraag rijst ook waarom deze debatten op deze manier worden gehouden. De vijf Europese partijen hadden ook elk een Nederlandssprekende persoon kunnen afvaardigen. Blijkbaar gaat het hier om een bewuste opzet. Meer EU, dus meer Engels.

Het gevaar is groot dat deze ontwikkeling verder gaat. Er zijn in Nederland genoeg krachten die deze ontwikkeling geweldig vinden en er graag aan meewerken. Slotsom: de EU is een groot gevaar voor de Nederlandse taal en cultuur.

Winkelen in het Nederlands in... Doebaaï!

Iedereen die dit leest zal zich afvragen: Zijn ze daar bij Taalverdediging wel goed snik? "Winkelen in Doebaaï in het Nederlands?" Welnu, bij Taalverdediging zijn we dat wel degelijk! Wat is namelijk het geval:

Een van onze taalverdedigers was onlangs in dit Verenigde Arabische Emiraat aan de Arabische Golf op bezoek en kwam daar na zijn rondgang door het schilderachtige oude stadscentrum, voor de ingang van het metrostation "Al Ghubaiba", een vestiging van de grote Franse supermarktketen Carrefour tegen. Omdat het erg warm was had onze toerist grote dorst en besloot daarom in deze supermarkt een dorstlesser te kopen. Daar binnen viel zijn droge mond open van verbazing. Op de verpakkingen van de artikelen van de huismerken van Carrefour prijken etiketten met opschriften in het Frans én in het NEDERLANDS. Ook waren er plakkers aangebracht, waarop in het Arabisch vermeld stond wat er in die verpakkingen zat. Hij maakte er foto's van en zond die naar ons op.

Het nut van goede taalwetgeving

Op de redactie van deze Nieuwsbrief was al bekend dat in de Carrefour-winkels in heel Frankrijk gebruik gemaakt werd van tweetalige etiketten. Dat was omdat Carrefour ook vestigingen had in Vlaanderen en voor deze twee gebieden werkte met dezelfde eenvormige opschriften (volgens de Belgische wetgeving is etikettering in het Nederlands in Vlaanderen, Brussel inbegrepen, verplicht). Daarom kunnen Nederlandstaligen zonder kennis van het Frans in Frankrijk, in deze supermarkten de juiste aankopen doen, zonder zich te vergissen.

Dat dit taalbeleid door de leiding van Carrefour ook in de vestigingen buiten Europa gehanteerd werd, was toch wel een verrassing. Zo wordt dus de Nederlandse taal door een Franse onderneming over de wereld verspreid! Is dat even een meevaller of niet?

De lange arm van de Belgische taalwetgeving reikt tot in Doebaaï.

De veerboot gemist

Sinds enige tijd worden op aanwijzingsborden in het Amsterdamse Centraal Station de veerboten die heen en weer over het IJ varen aangeduid met "Ferries". Op de veerboten zelf staat nog wel het woord "IJveer". Taalverdediging heeft bij het Gemeentelijk Vervoer Bedrijf van Amsterdam (GVB) navraag gedaan naar het waarom van deze Engelstalige aanduidingen. Het antwoord was dat er tegenwoordig meer vreemdelingen dan Nederlanders op dit station te vinden zijn. Het GVB was bang dat deze vreemdelingen het woord "Veer" niet zouden herkennen. Om te voorkomen dat zij de veerboot zouden missen is besloten om op de aanwijzingsborden het woord "Ferries" te gebruiken.

Zoiets is natuurlijk totaal onaanvaardbaar. Deze vaartuigen zijn openbare vervoermiddelen van een Nederlandse gemeente en dienen daarom in het Nederlands aangeduid te worden. Daar komt nog bij dat hier alweer van de foute gedachte uitgegaan wordt dat alle vreemdelingen Engelstalig zouden zijn, of in ieder geval die taal zouden beheersen.

Daarom heeft Taalverdediging het GVB verzocht om het woord "Ferries" te vervangen door "Veren" en er een afbeelding van een scheepje achter te plaatsen. Dan is het voor iedereen duidelijk waar men overgevaren kan worden.

Het Nederlands te duur voor Delft

In de oude Hollandse stad Delft bevinden zich een aantal fraaie hofjes. Velen stellen belang in de geschiedenis van deze beschutte pleintjes met vaak zeer kleine woningen. Wie zou dit hofje gesticht hebben en wie hebben er al niet gewoond? vraagt menig voorbijganger zich af. Om de geheimen van deze plekjes van rust in de drukke binnenstad prijs te geven, heeft de Delftse Vereniging voor Vreemdelingen Verkeer (VVV) bij verschillende hofjes grote inlichtingenborden geplaatst. De gegevens die op de borden zijn weergegeven, zijn echter alleen in het Engels gesteld. Zou de VVV van Delft denken dat alle vreemdelingen die de stad bezoeken Engelstalig zijn, is de leiding van de VVV besmet met de vreselijke ziekte der verengelsing, die al geruime tijd geleden op de universiteit van Delft is uitgebroken, heeft de vervaardiger van de borden de Nederlandse tekst vergeten aan te brengen of is hij het Nederlands eenvoudig vergeten? Dat laatste zou best kunnen, wanneer deze persoon in het Engels is opgeleid en tijdens zijn studie de eigen taal heeft verwaarloosd.

Om uit te vinden wat de oorzaak van dit onaanvaardbare verzuim is geweest, stelde onze Delftse taalactivist Jakob Grit zich in verbinding met de boosdoener.

Het antwoord was werkelijk onthutsend: De borden waren te klein om de uitleg er in twee talen op aan te brengen, waardoor het plaatsen van twee borden per hofje noodzakelijk zou zijn geweest ... en dat was TE DUUR!

Bijlmermeer-ellende

Ons door taalekkende geteisterd kaderlid Astrid Roijen doet in onze Nieuwsbrief al jaren verslag van de erbarmelijke toestand op taalgebied in haar woonwijk Amsterdam Zuid-Oost. Ook nu heeft zij weer weinig goeds te melden. De narigheid komt dit keer uit het wijkblad van dit stadsdeel.

Hier komt een greep uit de opsomming van het door mevrouw Roijen opgemerkte onnodig Engels in dat schrijfsel:

'Festival 17-23 juni: 'We make the city' en 'Inclusive smart citys by design' met 'Meet-ups'. Zes dagen 'Beach-soccer/Beach-Volley' op het Anton de Komplein. 'Pop up' bij 'Soak Urban Wellness' 'Egress SaaS' opent hoofdkantoor in 'Oval Tower' 'Rooftop Festival' van 'Club Jack'

En zo gaat het maar door. Er is werkelijk geen touw meer aan vast te knopen! Wij wensen Astrid Roijen veel sterkte!

Weleda magazine

Ons kaderlid Kees Ruig leest het Weleda Magazine. Daarin staan allerlei raadgevingen om gezonder te leven en daarmee de conditie van ons lichaam te verbeteren. Kennelijk vindt Weleda de conditie van onze taal minder belangrijk, want in dit magazine wemelt het van de onnodige Engelse woorden. Kees Ruig schreef naar de redactie van het blad:

"Gisteren ontving ik weer een interessant Weleda Magazine. Ik heb de artikelen met veel belangstelling gelezen. Maar één ding snap ik niet en dat is het veelvuldig gebruik van overbodig Engels. Althans vooral in het begin. Gaandeweg werd het beter. Misschien hangt het van de redacteur af? Ik kan het echter niet rijmen dat een organisatie die zoveel waarde hecht aan puur natuur tegelijkertijd zo weinig waarde hecht aan puur cultuur. Hoe kun je de natuur hoogachten en je eigen taal minachten? Ik geef enkele voorbeelden:

Het begint al met Skin Food. Wat is er tegen Huidvoeding? Blz.4: marketing & salesupport = bemarkting en verkoopondersteuning. Body olie = lichaamsolie. Dots = druppels. Blz.5: Roll-On Deodorant = Deodorantroller. Body Wash Coole Munt: een ratjetoe steenkolenengels waarvan zonder de verdere uitleg volstrekt onduidelijk is waar het over gaat. Weleda-professional = Weleda-deskundige. Blz.8: celebrities = beroemdheden. Make-up artists = opmakers of schminck-deskundigen. Body Butter = lichaamscrème of huidcrème. Lip Balm = lippenbalsem. Recyclebare = herbruikbare.

Het zou fijn zijn als u puur Nederlands ook onderbrengt in uw bedrijfsfilosofie."

Engelstalige kaartautomaat

Op de achterbladzijde van de vorige Nieuwsbrief heeft u kunnen lezen dat wij bij de Vervoersregio Amsterdam geprotesteerd hadden tegen de plaatsing van een geheel Engelstalige kaartautomaat op het busstation van Amstelveen. Hieronder het antwoord van de boosdoener, de busmaatschappij Connexion, die het busstation beheert:

"Vanuit de Vervoerregio Amsterdam hebben wij uw klacht ontvangen waarin u aangeeft verschillende signalen te hebben ontvangen over de bedrukking van Engelstalige woorden op onze kaartverkoopautomaat op Busstation Amstelveen. Zoals de heer Ceder van de Vervoerregio Amsterdam in zijn mail van vrijdag 15 maart 2019 heeft omschreven, willen wij benadrukken dat deze kaartverkoopautomaat zich specifiek richt op

de doelgroep 'toeristen' en om deze reden op de betreffende locatie geplaatst is. Het Busstation Amstelveen is een belangrijk knooppunt, daar deze in directe verbinding staat met Schiphol en Amsterdam (Centrum). Daarnaast reizen expats, woonachtig in Amstelveen, veelvuldig via Knooppunt Busstation Amstelveen.

De Engelstalige teksten refereren dan ook enkel naar toeristische locaties en bezienswaardigheden van onze regio. Voor deze doelgroep hebben wij gekozen voor de Engelse taal op de bestickering van de kaartverkoopautomaat om zoveel mogelijk reizigers te bereiken. Alhoewel de bestickering Engelstalig is, is het bedieningspaneel uitgerust met een taalkeuze menu, waarbij de Nederlandse taal beschikbaar is. Op het Knooppunt Busstation Amstelveen zijn er meerdere voorzieningen ingericht. Connexxion heeft een OV-Servicewinkel ingericht bij de Breaxx. Op deze locatie is een Nederlandstalige Automatisch Verkoop Machine (AVM) opgesteld. De medewerkers van de Breaxx staan voor een ieder klaar om vragen over het Openbaar Vervoer van Connexxion te beantwoorden. Aan de balie wordt ook de mogelijkheid geboden om ov-reis producten aan te schaffen. We hopen u via deze weg voldoende te hebben geïnformeerd."

Taalverdediging legde in onderstaande brief uit waarom met dit antwoord geen genoegen kan worden genomen:

"Hartelijk dank voor uw antwoord op onze klacht over de Engelstalige buitenkant van de nieuwe kaartverkoopautomaat in het busstation van Amstelveen.

Uw uitleg stelt ons geenszins tevreden. Dat Connexxion anderstalige bezoekers uit het buitenland de mogelijkheid biedt om op het beeldscherm in hun eigen taal terecht te kunnen is begrijpelijk, maar om de automaat aan de buitenkant geheel Engelstalig te maken is echt onaanvaardbaar.

U geeft aan dat Connexxion dat onder meer heeft gedaan voor "Expats" die in Nederland wonen. Ofschoon deze bevolkingsgroep, ingeval het zogenaamde kenniswerkers betreft, wettelijk gezien niet verplicht is om in te burgeren, is het evenwel toch wenselijk dat zij enige moeite doen om onze taal te leren. Velen van hen zien dat ook wel in maar beklagen zich erover de geleerde kennis niet in praktijk te kunnen brengen omdat telkens wanneer zij een poging doen zich in het Nederlands te vervoegen, zij in het Engels antwoord krijgen.

Door een met eentalig Engelse teksten bedrukte automaat te plaatsen, werkt u de inburgering van vreemdelingen die in Nederland wonen tegen en wekt u ook nog eens de indruk dat ons land Engelstalig zou zijn.

Deze overdreven nederigheid tegenover (Engelstalige) vreemdelingen komt de Nederlandse bevolking en de Nederlandse taal niet ten goede. Wij hopen dat Connexxion de automaat zo spoedig mogelijk zal vervangen door een exemplaar met Nederlandse op-schriften en aanduidingen."

Engels in de basisschool niet effectief

Sinds het jaar 2000 zijn er steeds meer basisscholen begonnen met het zogenaamde vroeg vreemdetalenonderwijs (VVTO). De bedoeling van dit VVTO is om jonge kinderen op een natuurlijke wijze de Engelse taal aan te leren en internationaal bewustzijn bij te brengen. Vanaf groep 1, in plaats van de gebruikelijke groep 7, wordt Engels onderwezen. Meestal gaat het om een uur Engels. Inmiddels geeft bijna 20 procent van de scholen een vorm van dit soort onderwijs.

Daarnaast loopt vanaf 2014 een door de minister van Onderwijs goedgekeurd experiment waarbij 19 basisscholen 30 tot 50 procent van de lessen in het Engels mogen geven. Rekenles kan dus in het Engels plaatsvinden. Dit experiment is inmiddels verlengd tot 2023.

De lessen in het kader van het VVTO lijken echter weinig effect te hebben. Dat blijkt uit onderzoek van taalwetenschapper Claire Goriot. Op 22 februari 2019 promoveerde zij op dit onderzoek aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Goriot vergeleek voor haar onderzoek drie groepen kinderen: kinderen die pas in groep 7 Engelse les kregen, kinderen die vroeg vreemdetalenonderwijs (dus vanaf groep 1) kregen en kinderen die zogenaamd tweetalig onderwijs op een van de experimentenscholen kregen.

Goriot: 'Er zijn weliswaar geen negatieve effecten voor de Nederlandse taalontwikkeling, maar ik heb ook nauwelijks positieve effecten gevonden voor de Engelse taalontwikkeling bij kinderen die in plaats van in groep 7 in groep 1 met Engels beginnen. Kinderen die tweetalig onderwijs in een experimentenschool krijgen doen het wel beter.

Taalverdediging is nog steeds van mening dat Engels op de basisschool een slechte zaak is. Dat geldt des te meer voor tweetalig onderwijs waarmee nu een experiment wordt gehouden. Het veel gehoorde argument dat er geen negatieve effecten voor de Nederlandse taalontwikkeling ontstaan, gaat niet op. Het onderzoek is verre van volledig. Het is hoogst twijfelachtig of er geen negatieve effecten zijn. Bovendien, ook zonder negatieve effecten, is het Nederlands van kinderen die de basisschool verlaten nu al onvoldoende. Er moet dus meer aandacht en meer tijd aan Nederlands besteed worden op de basisschool dan nu het geval is. Er is geen ruimte voor Engels op de basisschool. Bovendien is Engels niet nodig. Het voortgezet onderwijs biedt daartoe voldoende mogelijkheden.

Nu blijkt uit onderzoek dat vroeg vreemdetalenonderwijs niet het beoogde doel bereikt. Er zijn echter wel aanzienlijke kosten. Taalverdediging is dan ook van mening dat VVTO zo snel mogelijk afgeschaft dient te worden. Dit

Edingen, gelegen in Vlaams Henegouwen

Bij de uiteindelijke vastlegging van de Taalgrenzen in België op 1 september 1963, kwamen verschillende Vlaamse gemeenten aan de verkeerde kant van die taalgrens te liggen, vaak ten gevolge van "gesjoemel", door de plaatselijke Franstalige notabelen, met de talentellingen in de eerste helft van de twintigste eeuw.

Vier van die gemeenten kregen faciliteiten voor onze taalgenoten die daar woonden. In de Nieuwsbrieven van de afgelopen jaren hebben we u op de hoogte gesteld van de taaltoestand in de faciliteitengemeenten Komen-Waasten en Moeskroen. Dit keer nemen we een kijkje in een derde gemeente met rechten voor Nederlandstaligen en dat is Edingen. Komende vanuit Herne in Vlaams-Brabant werden we, bij het overschrijden van de gemeentegrens, tevens provinciegrens en Gewestgrens, verrast door een bord waarop het binnenkomen van de provincie Henegouwen aangegeven werd. Die mededeling stond er ook in het Nederlands op, waardoor we ons een beetje op bezoek in "Vlaams-Henegouwen" voelden.

Om de Nederlandstaligheid te beproeven, vroegen wij aan 23 voorbijgangers in het Nederlands de weg naar het postkantoor. 17 van hen gaven antwoord in onze taal, waarvan 15 duidelijk te herkennen waren als moedertaalsprekers, dan wel van perfect tweetaligen. Langs een omlegging van de weg

bereikten we dan dat postkantoor. Binnen knootten we met de aanwezigen gesprekjes aan en dat ging, bijna zonder uitzondering, uitstekend in de Nederlandse taal. Opmerkelijk was het dan wel weer dat al die personen zich aan het postloket vervoegden in het Frans. De reden ervoeren we daarna zelf: De loketbediendes verstonden geen woord Nederlands. Zelfs na drie duidelijke verzoeken om een Nederlandse afrekenbon voor de gekochte postzegels, werd ons toch een Franstalige bon aangereikt. Na ons luid protest kwam de directeur van het kantoor tevoorschijn en bood ons "duizendmaal" zijn verontschuldigingen aan (in het Nederlands) en verzekerde dat ons bij een volgend bezoek een Nederlandstalige bon zou worden verstrekt. Ja, ja!

Kennelijk neemt de Franstalige afdeling van B-POST de faciliteiten niet zo nauw.

De laagste prijzen bij colruyt

Bij onze rondgang door het dorp (13.000 inwoners) ontmoeten we nog vele Nederlandstaligen. Bij navraag bleek dat er de laatste jaren nogal wat Vlamingen naar Edingen waren verhuisd. Dit omdat de onroerendgoedprijzen daar veel lager waren dan in de aangrenzende Vlaamse gemeenten. Deze nieuwe Edingers woonden dan wel in Wallonië, maar werkten, gingen naar school, op café, naar de kerk en deden aan sport in de Vlaamse buurgemeenten.

Wees gerust

Tijdens deze rondgang bleken niet alleen de overheid maar ook het bedrijfsleven, waaronder de winkels en het bejaardenhuis zich keurig aan de tweetaligheid te houden, zelfs af en toe met het Nederlands voorop.

verboden, tenzij

Gevolgtrekking Taalverdediging: Met de handhaving van de faciliteiten zit het (op het postkantoor na) wel snor in Edingen!

Verbonden door taal

Onze taalverdedigster mevrouw Feenstra uit Geldrop (Noord-Brabant) heeft ons gewezen op een bijzonder sympatiek artikel, dat zij gelezen heeft in het blad De Verwondering. In dit artikel, geschreven door Jaap Friso, worden we meegenomen naar Vleuterweide (provincie Utrecht) waar Cees Verrips uit Vinkeveen (gelegen in dezelfde provincie) in de gemeentelijke bibliotheek anderstaligen begeleid in hun streven goed Nederlands te leren. Deze leergierigen komen uit allerlei windstreken en hebben begrepen dat je in Nederland veel verder komt als je onze taal beheerst. Cees verrips doet meer dan alleen taallessen geven. Hij zoekt ook uit welke opleidingen of leergangen voor de pupillen de beste zijn om in de samenleving te slagen. Daarover wordt in dit zeer lezenswaardige artikel uitvoerig uitgeweid.

Cees Verrips

Het gevaar van taalvermenging

In tijden van innig taalcontact doorspekken sprekers vaak hun eigen taal met woorden uit de andere taal. Dit heet *codewisseling*: er wordt binnen een gesprek tussen codes (talen) gewisseld. Dit kan gebeuren door woorden of hele zinnen in te voegen. In het Afrikaans uit zich als volgt: *type 1* – invoeging van woorden ‘Daai plane gaan nie nou vlieg nie’ (i.p.v. *vliegtuig*); *type 2* – afwisseling van zinnen ‘As ek Mozart se 41ste simfonie hoor, I go into ecstacy’ (i.p.v. *dan raak ek in vervoering*); *type 3* – invoeging van grammaticaal niet met elkaar verbonden losse woorden en woordreeksen ‘You can’t sommer go and gooi die vleis op die kole nie, because die fire is too hot’ (i.p.v. *ky kan nie, gaan en, omdat, vuur is te warm*). De eerste vorm kan men aantreffen in situaties waar taalcontact niet intens hoeft te zijn, de tweede vorm in situaties waar taalcontact intenser is maar waar men gewend is de talen te scheiden, en de derde vorm komt voor bij zeer intens taalcontact waar het Afrikaans steeds meer op het Engels is gaan lijken, waar taalscheiding niet meer plaatsvindt, en/of waar het Engels zeer dominant geworden is.

Taalstrijders en onderwijzers hebben altijd gewaarschuwd voor codewisseling omdat zij vinden dat het de integriteit van het Afrikaans aantast. Sommige taalstrijders beweren dat codewisseling zelfs tot algehele overschakeling naar het Engels (taalverschuiving) kan leiden. De meeste taalkundigen beweren echter dat codewisseling een functie heeft en dus vrijelijk en bewust geschiedt; door Engelse woorden te gebruiken willen sprekers informeel klinken en groepssolidariteit uitdrukken. Zo kiest iemand voor ‘Kom ons gooi ‘n dop in die bar around the corner’ omdat dit vrijer en vriendelijker klinkt dan ‘Kom ons vat ‘n dop in die *croeg om die hoek*’.

Het klopt dat sprekers pragmatische redenen hebben voor codewisseling. Maar gevallen uit de vakliteratuur hebben aangetoond dat codewisseling in innig tweetalige omgevingen op den duur haar functie als vrijelijk gekozen en betekenisvolle variant verliest. (De taalvermenging geschiedt in dit taalcontactstadium vaak volgens type 3.) Dit krijgt een extra dimensie als de eigen taal enkel nog in informele situaties gebruikt wordt; het Engels heeft dan namelijk de formelere taaldomeinen overgenomen terwijl het Afrikaans (inmiddels sterk vermengd) enkel nog onder vrienden en familie gebruikt wordt. Hier heeft codewisseling dus zijn pragmatische functie verloren, geldt ze niet meer als een betekenisvolle variant en krijgen we, door voortdurende en bijvoorbeeld na doorgifte aan een volgende generatie, te maken met een taal op zich. Codewisseling wordt dan geen vrije keuze meer: Engelse woorden hebben zich voorgoed ten koste van Afrikaanse woorden in het Afrikaans genesteld en het is onmogelijk het proces terug te draaien. In Zuid-Afrika treft men gevallen van ‘onvrije’ codewisseling aan onder verstedelijkte zwarte talen en bij niet-blanke en laagopgeleide Afrikaanstaligen.

Er zijn gevallen beschreven waar onder druk van een dominante tweede taal en afname van prestige voor de eerste taal (de moedertaal) de sprekers enkel nog een mengtaal spreken. Dit is bijvoorbeeld waargenomen in Canada (Michif), Afrika (Ma’á) en heel recent in Australië (Gurindji Kriol). Deze talen zijn gevormd uit gestolde codewisseling. Het komt voor dat zelfs de mengvorm niet langer in de informele domeinen aangewend wordt doordat sprekers

maar liever voor de dominante taal kiezen. Zij beschouwen tweetaligheid als een hindernis naar onderwijs- en carrièrekansen. Soms schakelt men helemaal over op de dominante taal omdat zij de vermengde huis-tuin-en-keukentaal waardeloos vinden. Dit gebeurt hier en daar met Nahuatl in Mexico, dat zo zeer met het Spaans vermengd is geraakt dat respondenten aangeven dat een herstel van Nahuatl hun taalgebruik zou 'verpesten', maar dat zij aan de andere kant vinden dat hun Nahuatl, nu een mengsel, het niet meer waard is te bewaren. Dus kiest men voor het Spaans.

Codewisseling heeft hier de moedertaal dus onherstelbaar gecompromitteerd en sprekers geven haar maar liever dat laatste zetje naar de vergetelheid. Ook in Zuid-Afrika raakt het Afrikaans steeds vaker vermengd en verliest het allerlei domeinen – inclusief het onderwijs – terwijl het tot huis-tuin-en-keukentaal verwordt (laag prestige) omdat het Engels overal wint. Bij voortdurend kan, zoals de taalpuristen beweren, ook in het Afrikaans de codewisseling verder leiden tot een taalverschuiving naar het Engels. Afrikaanstaligen zijn dus geboden, nu het nog kan, taalvermenging met het Engels tot een minimum te beperken.

Bovenstaande en andere vondsten uit de literatuur over taalvermenging, vergeleken met de Zuid-Afrikaanse situatie, zijn te vinden in het onlangs uitgegeven boek van Marcel Bas: *Afrikaans-English Code-switching in the Afrikaans Speech Community in South Africa* (2019), ISBN 978-620-2-31605-7. De uitgever, Scholars' Press, wilde het boek enkel in het Engels uitgeven, maar voor de lezer die voldoende vertrouwd is met de Engelse taal vormt het boek niet alleen een waarschuwing tegen intense taalvermenging, maar ook een prima inleiding tot sociolinguïstiek en de studie van taalcontact. Voor meer informatie:

<http://roepstem.net/code-switching-afrikaans.html>

Vertaalwoordjes

Cheesecake

Kaastaart (roomkaas)

Deep state Deal!

*Staat binnen de staat
Koopje*

Flabbergasted

Stomverbaasd

Food bar

Eetcafé

Front office

loket, balie, receptie

Gedeleted

Gewist

Goodiebag

cadeautas, verrastas

Hair salon

Kapsalon

Hearsay

Van horen zeggen

Make over

*Metamorfose, verbouwing, herin-
-richting, reconstructie*

Menswear

Herenmode

Multiple choice vraag

Meerkeuzevraag

No brainer

Makkie

Payback

Na(koop)korting

Random

Willekeurig

Spinnen

(doelbewust) beïnvloeden

Spotten

*Waarnemen, opsporen,
gadeslaan,*

Student

*Leerling (van een basis- of middle-
-bare school)*

Track and trace

Vind-en-volg

Tune

Riedel

STICHTING TAALVERDEDIGING

Postbus 7837, 1008 AA Amsterdam

E-post: info@taalverdediging.nl

Webstek: <http://www.taalverdediging.nl>

Voorzitter: M.R. Bas, secretaris: T. Hoevers,

penningmeester: D.S.P. Mantione,

plaatsvervangend penningmeester:

M.C. Heitmeier

Bankrekening:

NL86INGB0007412861 te Voorschoten

Het begunstigersbedrag met abonnement

Nieuwsbrief is vanaf €15,- per jaar

Giften zijn dikwijls voor Nederlandse ingezetenen aftrekbaar bij de belasting.

De Stichting is erkend als

Algemeen Nut Beogende Instelling

Stichting Taalverdediging is statutair politiek,

godsdienstig en maatschappelijk neutraal

en ontvangt geen overheidssubsidie

ISSN: 2211-5013